Mihail CARADAICĂ
Miruna BUTNARU-TRONCOTĂ
(coordonatori)

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ALE REPUBLICII MOLDOVA

Analize și recomandări ale politicii României de asistență pentru dezvoltare

INSTITUȚII ȘI POLITICI PUBLICE

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ALE REPUBLICII MOLDOVA

Acest material a fost tipărit cu sprijinul Ministerului pentru Românii de Pretutindeni:
www.mrpr.gov.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă poziția oficială
a Ministerului pentru Românii de Pretutindeni

Mihail Caradaică, Miruna Butnaru-Troncotă (coord.)
Perspective de dezvoltare ale Republicii Moldova

Copyright © autorii articolelor
Copyright © TRITONIC 2018 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC
Str. Coacăzelor nr. 5, București
e-mail: editura@tritonic.ro
www.tritonic.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):
http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Perspective de dezvoltare ale Republicii Moldova. Analize și recomandări ale politicii României de asistență pentru dezvoltare/coord.: Mihail Caradaică, Miruna Butnaru-Troncotă – București: Tritonic Books, 2018
Conține bibliografie
ISBN: 978-606-749-388-7

I. Caradaică, Mihail (coord.)
II. Butnaru-Troncotă, Miruna (coord.)

338

Coperta: ALEXANDRA BARDAN
Editor: BOGDAN HRIB
Comanda nr. 240/decembrie 2018
Bun de tipar: decembrie 2018
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Mihail Caradaică, Miruna Butnaru-Troncotă (coord.)

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ALE REPUBLICII MOLDOVA

ANALIZE ȘI RECOMANDĂRI ALE POLITICII ROMÂNIEI DE ASISTENȚĂ PENTRU DEZVOLTARE

TRITONIC

Mulțumiri

Acest volum este rezultatul unui efort de echipă și dorim să ne exprimăm gratitudinea pentru toți aceia care ne-au fost alături și au contribuit la finalizarea sa. Dorim să mulțumim în primul rând editurii Tritonic pentru cooperare în privința editării acestui volum, în special domnului Bogdan Hrib (director) și echipei redacționale, precum și colegei noastre Monica Andonie-Bîndar, cercetătoare, membră a Institutului de Cooperare Internațională și Dezvoltare (ICID) din cadrul SNSPA pentru ajutorul oferit în cadrul proiectului și participarea la activitățile de mentorat alături de studenți, precum și tuturor masteranzilor programului „Development International Cooperation and Humanitaraian Aid" (DICHA) din cadrul Departamentului de Relații Internaționale și Integrare Europeană (SNSPA) pentru participarea activă în acest proiect. Mulțumim în mod specific echipei de studenți SNSPA care a ajutat în implementare – Daniela Burciu, Florin Ene și Roxana Andrei pentru tot efortul depus. Și nu în ultimul rând mulțumim SNSPA și domnului Decan Prof. univ. dr. Iordan Bărbulescu pentru sprijinul instituțional acordat pe tot parcursul proiectului.

Cuprins

Mulțumiri 4
Cuvânt înainte 7
Despre proiect 10

Problematica egalității de gen în sistemul educațional din Republica Moldova – efectul învățământului asupra participării femeii la viața publică – *Daniela Burciu* 13
Politici ale României pentru scăderea dependenței energetice a Republicii Moldova – *Florin Ene* 20
Educație și formare profesională în sistemul de justiție al Republicii Moldova. Calea spre democratizare și europenizare – *Camelia Stanciu* 26
Analiză asupra implementării drepturilor minorităților etnice în scopul consolidării încrederii și combaterea discriminării – *Andreea Ștefania Cozmei* 34
Educația în Republica Moldova – cheia către un viitor mai bun – *Anamaria-Ștefania Pavel* 40
Republica Moldova: Gestionarea (e)migrației fără (e) migranți?! Răspunsuri instituționale la fenomenul feminizării migrației – *Ioana Pantilimon* 48
Dezvoltarea învățământului în mediul rural și urban – Relația dintre migrație și abandon școlar în Moldova – *Cojocaru Rebeca* 55
Educația pentru TOȚI. Integrarea grupurilor minoritare în sistemul de învățământ din Republica Moldova – *Roxana Andrei* 60

Parteneri în lupta împotriva traficului de persoane – *Daniel Smera* 66
Apă potabilă fără nitraţi sau de ce e important unde depozitezi gunoiul de grajd – *Raluca Pantilimon* 75
Program de abordare a luptei împotriva cancerului în Republica Moldova – *Irina Mărculescu* 81
Moldova – stat asociat Uniunii Europene – *Margareta Postica* 88

Cuvânt înainte

Volumul de față, intitulat „Perspective de dezvoltare ale Republicii Moldova" cuprinde o serie de analize și recomandări privind politicile de dezvoltare ale acestui stat precum și evidențierea rolului jucat de România. Cartea cuprinde 11 analize, acoperind mai multe arii tematice și mai multe abordări. Temele și perspectivele abordate au fost la alegerea autorilor implicați în redactarea analizelor, dar structura de tip „policy brief" a fost una comună. Considerăm că volumul reprezintă o contribuție interesantă la cele mai recente analize privind rolul României în vecinătatea estică, fiind axat în mod specific pe situația recentă din Republica Moldova, stat din imediata noastră vecinătate cu care țara noastră are o relație istorică de afinitate și cooperare strategică. Cartea vine în continuitatea altor studii și cercetări[1], precum și interesului ridicat și a implicării SNSPA în proiectele de cooperare cu Republica Moldova.

E interesant de observat că domeniul educației este unul dintre cele mai des abordate în cadrul analizelor (prezent în cinci dintre

[1] Iordan-Gheorghe Bărbulescu (coord.), Clara Volintiru, Miruna Troncotă, Nicolae Toderaș *România - furnizor de expertiză în tranziție democratică pentru țările Parteneriatului Estic și Balcanii de Vest,* Institutul European din România, 2018 disponibil la http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS%202017_Studiul_2_FINAL.pdf; Ana-Maria Costea (coord.), *Structures of Interconnectivituy in the EU's Neighborhood,* editura Tritonic, București, 2018.

eseuri), arătând importanța transversală a acestui domeniu pentru orice alt proiect de dezvoltare al unui stat în proces de democratizare. Analizele pe această temă dominantă au avut perspective diferite, analizând de la problematica egalității de gen în sistemul educațional din Republica Moldova (Daniela Burciu), la educația privind sistemul de justiție din Republica Moldova (Camelia Stanciu), diferențele dintre sistemul de învățământ în mediul rural și urban (Raluca Cojocaru), integrarea grupurilor minorităților etnice (Roxana Andrei), până la o abordare mai generală privind importanța educației în ansamblu pentru un stat aflat în procesul de consolidare democratică (Ana Maria Ștefania Pavel).

Pe lângă aceste viziuni multi-perspectivale asupra domeniului educației, și a importanței sale cruciale pentru dezvoltarea Republicii Moldova în deceniile ce vor urma, remarcăm faptul că studenții au abordat și teme mai puțin dezbătute în spațiul public, despre care se găsesc puține date actualizate, dar care au o importanță majoră în înțelegerea situației din Republica Moldova și a rolului pe care îl poate juca România în asistența pentru dezvoltare a acesteia. Aceste teme includ traficul de ființe umane (Daniel Smerea), migrația femeilor din Moldova în statele vestice cu precădere în domeniul îngrjirii (Ioana Pantilimon), depozitarea gunoiului și problemele privind apa potabilă în Republica Moldova (Raluca Pantilimon), politicile privind scăderea dependenței energetice (Florin Ene) precum și drepturile minorităților etnice în combaterea discriminării (Andreea Ștefania Cozmei). În final avem eseul semnat de Margareta Postica (originară din Republica Moldova), ce prezintă traseul Republicii Moldova în relație cu Uniunea Europeană și posibilitățile de dezvoltare deschise de cooperarea în cadrul Parteneriatului Estic, precum și rolul activ jucat în ultimii 11 ani de România ca stat membru UE pentri promovarea asocierii la valorile europene. Toate analizele sunt bazate pe

date recente, statistice și verificate din mai multe surse relevante. Apreciem argumentele solide construite de autori, dar mai ales recomandările din final ce vizează necesitatea afirmării rolului României în găsirea de soluții la problemele identificate pe toate aceste teme specifice.

În concluzie, vă invităm să descoperiți ideile creative, argumentele bine documentate și mai ales soluțiile propuse de tinerii autori. Considerăm că experții în domeniul politicilor pentru dezvoltare atât din Republica Moldova cât și cei din România pot beneficia de ideile și de recomandările făcute în eseurile din prezentul volum. Sperăm ca aceste abordări constructive, și realiste din carte să îi inspire pe decidenții din ambele țări, dar și să îi motiveze pe tinerii cercetători să continuie o carieră în domeniul politicilor pentru dezvoltare.

Lect. Univ. dr **Mihail Caradaică** și
Lect. Univ. dr. **Miruna Butnaru-Troncotă**
(Coordonatori)

Despre proiect

Volumul de față reprezintă rezultatul final al implementării proiectului „Forumul tinerilor experți în România și Republica Moldova" în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București, finanțat de către Ministerul pentru Românii de Pretutindeni în perioada septembrie –noiembrie 2018. Forumul s-a adresat viitorilor experți în dezvoltare (studenți la nivel licență și masterat), atât din România, cât și din Republica Moldova. Prin „dezvoltare" înțelegem dezvoltare de tip economic, social și politic în concordanță cu terminologia UNDP, Guvernului Republicii Moldova și României.

Proiectul (coordonat de Lect. Univ. dr Mihai Caradaică) a presupus realizarea unei platforme de comunicare între tinerii experți în dezvoltare din România și din Republica Moldova precum și construirea unei rețele solide de experți care să poată comunica eficient problematicile dezvoltării și care să aibă o cunoaștere coprehensivă a acestui domeniu. Forumul s-a desfășurat în 3 etape:

- O sesiune de training aplicat pentru redactarea unui *policy brief* pe domeniul analizei politicilor de dezvoltare (17 octombrie 2018);
- O conferință pe tema parteneriarului strategic România-Moldova la care a fost invitat ambasadorul Republicii Moldova la București (7 noiembrie 2018);

– O vizită de studiu la Chișinău în Republica Moldova – unde studenții au avut ocazia să cunoască și să dezbată teme de actualitate cu studenți interesați de domeniul cooperării internaționale din Republica Moldova (22-24 noiembrie 2018).

În cadrul primei întâlniri a Forumului Tinerilor Experți în Dezvoltare din România și Republica Moldova, ne-am bucurat de prezența unor invitați speciali, care le-au prezentat participanților elemente-cheie ale proiectului. Lect. univ. dr. Nicolae Toderaș (DRIIE, SNSPA) le-a prezentat studenților relația Republicii Moldova cu România din prisma ajutorului pentru dezvoltare, iar Monica Andonie-Bîndar (alumnă DICHA, membră ICID) le-a explicat participanților procesul de realizare a lucrărilor de tip Policy Paper și Policy Brief.

În cea de-a doua întâlnire, intitulată „Parteneriatul strategic dintre România și Republica Moldova", participanții „Forumului Tinerilor Experți din România și Republica Moldova" au avut ocazia de a-l întâlni pe Excelența Sa, domnul Mihai Gribincea, Ambasadorul Republicii Moldova în România. Domnul Ambasador le-a împărtășit tinerilor prezenți atât elemente din experiența sa profesională, cât și o viziune generală asupra nivelului de dezvoltare a Republicii Moldova și a parteneriatului strategic dintre aceasta și România. Participanții au putut interacționa cu Excelența Sa, care le-a răspuns la întrebări și și-a manifestat interesul pentru temele lor de cercetare.

La data de 23 noiembrie 2018 a avut loc ultima etapă a „Forumului tinerilor experți în dezvoltare din România și Republica Moldova". În cadrul acestuia, studenții care au realizat cele mai bune lucrări de analiză din acest volum au călătorit în Chișinău pentru un schimb de experiență și idei cu tinerii experți în dezvoltare și cadrele didactice de la Academia de Administrare

Publică din Republica Moldova. În timpul evenimentului, studenții și-au prezentat lucrările, aducând recomandări la îmbunătățirea și solidificarea parteneriatului strategic dintre Republica Moldova și România.

Problematica egalității de gen în sistemul educațional din Republica Moldova – efectul învățământului asupra participării femeii la viața publică

Daniela Burciu

Introducere

Principala problemă pe care analiza de față o va adresa este următoarea: Sistemul educațional din Republica Moldova perpetuează stereotipurile de gen în rândul elevilor și studenților, ceea ce susține inegalitatea de gen la nivelul societății și împiedică dezvoltarea durabilă a statului. În vederea combaterii efectelor asupra comunității ale acestui fenomen, sunt necesare – pe lângă alte măsuri de natură economică, socială sau politică – schimbări la nivelul învățământului, în vederea creării unui mediu incluziv, în care femeile și bărbații să aibă șanse egale de reușită.

Context

Indexul Egalității de Gen din Republica Moldova a măsurat 58% în anul 2017. Acesta a înregistrat o stagnare îngrijorătoare față

de rezultatele din anii anteriori – din 2009 a urcat cu un singur procent. Progrese se remarcă doar la nivelul indicilor referitori la piața muncii, accesul la resurse și sănătate. Pe de altă parte, același studiu evidențiază o înrăutățire a percepției asupra rolurilor de gen din societate – asupra femeilor se proiectează așteptarea ca acestea să se ocupe de treburile casei, nu sunt considerate capabile de a ocupa funcții de conducere sau a intra în politică. Totodată, în contextul percepțiilor diferite asupra rolurilor pe care trebuie să le joace femeile și bărbații în familie sau în comunitate, și cei din urmă sunt dezavantajați – ei sunt văzuți ca cei care trebuie să fie capul familiei și *să aducă bani în casă*.

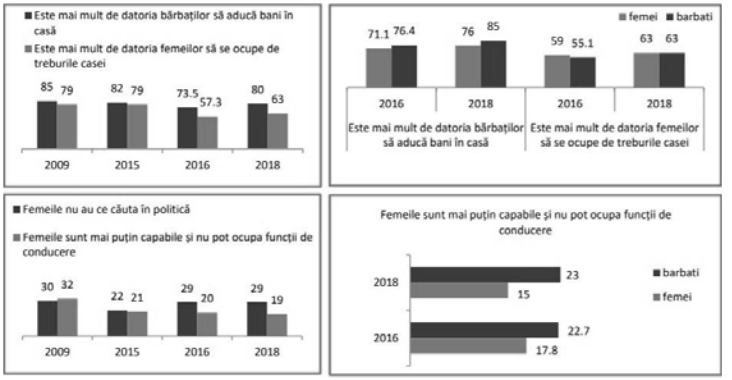

Sursă: Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) – Indexul Egalității de Gen 2017

Analiză

Deși la momentul actual există un cadru legislativ pentru asigurarea reprezentării egale în domeniile-cheie (piața muncii, educația, accesul la resurse, politica etc.) a bărbaților și femeilor, există în continuare diferențieri substanțiale între cele două genuri la nivelul societății. Chiar dacă pe hârtie se bucură de aceleași drepturi ca și reprezentanții sexului opus, implementarea acestora

este încă deficitară, iar femeile se confruntă în continuare cu discriminarea, sărăcia, violența, și au dificultăți cu privire la accesul pe piața muncii, salarizarea și ocuparea funcțiilor cu caracter decizional. Cifrele arată că participarea femeilor la luarea deciziilor în viața publică se află la un nivel scăzut (aproximativ 20% dintre deputați și primari sunt femei, în timp ce 27% dintre antreprenorii din Republica Moldova sunt de gen feminin). Acest fapt este și un efect al rolurilor de gen, iar reconsiderarea poziției femeii în societate trebuie să pornească din mediul educațional.

În rândul unor domenii profesionale precum cel digital, femeile sunt subreprezentate. Se remarcă o tendință a fetelor și femeilor de a se îndrepta spre cariere în domenii puternic feminizate precum cel al învățământului: în prezent, 78% dintre cadrele didactice sunt de gen feminin. Studii întreprinse la nivel european relevă că încurajarea femeilor, și în special a fetelor, să se îndrepte spre alte sectoare de activitate precum cel digital, ar aduce câștiguri substanțiale la nivelul bugetelor statale și ar fi un motor pentru dezvoltarea durabilă a comunității per ansamblu.

Aceleași roluri de gen influențează băieții să se specializeze în științe exacte și să activeze în domenii tehnice, în timp ce fetele aleg mai degrabă științele sociale și locuri de muncă conectate profilului uman. Un motiv pentru care acestea fac o astfel de alegere îl reprezintă preferința pentru viața de familie, iar aceste job-uri sunt percepute ca fiind mai potrivite unui stil de viață care acomodează creșterea copiilor. Totodată, aceste locuri de muncă tind să fie și mai slab remunerate, ceea ce adâncește inegalitatea economică dintre genuri. În acest context, competențe esențiale în susținerea dezvoltării economiei rămân necultivate, oamenii internalizând stereotipurile de gen și surclasând dorințele și calitățile personale.

Soluții

Educația are rolul de a dezvolta modul de gândire al tinerilor și a provoca schimbarea pozitivă a comunității pe termen lung, punând în lumină indivizii în diversitatea lor. Pentru a duce la îndeplinire aceste obiective, grija pentru aspectele ce țin de reprezentarea egală a genurilor, a minorităților de orice tip, dar și a culturilor diferite, este esențială. Felul în care oamenii se raportează unii la alții este puternic influențat de componenta educațională, implicit de sistemul de învățământ.

În acest sens, materialele didactice – în special manualele școlare – trebuie să aibă în vedere reprezentarea egală a genurilor, cu scopul combaterii inegalității de șanse dintre femei și bărbați. Atribuirea rolurilor de gen în cărțile care ajung pe băncile tinerilor aflați în plin proces de formare reprezintă o abordare care necesită revizuire, măsură ce are potențialul de a echilibra raportul dintre femei și bărbați. În ideea susținerii egalității de gen, autorii de manuale școlare au responsabilitatea de a reprezenta femeile și bărbații și în alte ipostaze decât rolurile de gen atribuite până în prezent. Un exemplu în această direcție este promovarea imaginii bărbaților implicați în aspecte ce țin de sfera privată, mai exact de viața de familie și de treburile casei – activități asociate de regulă cu femeia.

Relațiile inegale dintre genuri sunt constructe sociale, ceea ce înseamnă că sunt subiectul schimbărilor continue din societate. Pentru a beneficia de flexibilitatea acestor relații, este importantă abordarea lor încă din primele etape ale procesului de dezvoltare a indivizilor. Introducerea limbajului, dar și a altor elemente de natură incluzivă în resursele de studiu ale elevilor, reprezintă un pas esențial în reconfigurarea percepțiilor asupra caracteristicilor pe care trebuie să le aibă femeile și bărbații. Însă recomandabilă pentru

obiectivul promovării egalității de șanse nu este doar îmbunătățirea curriculum-ului școlar, ci și îmbinarea educației din unitățile de învățământ cu asimilarea informațiilor care pătrund în sfera privată prin intermediul unor instrumente precum mass-media sau societatea civilă – în măsura în care cea din urmă influențează drepturile individuale.

Promovarea egalității gen care pornește de la bază are capacitatea dovedită de a aduce beneficii semnificative economiei unui stat. Mai multe cercetări au pus în lumină potențialul politicilor care încurajează reprezentarea egală a genurilor în sfera publică: spre exemplu, un studiu realizat de Banca Mondială la nivel global relevă că investițiile în reprezentarea egală a genurilor pe piața muncii stimulează creșterea Produsului Intern Brut (PIB) și dezvoltarea rapidă și sustenabilă a economiei.

Republica Moldova a înregistrat progrese remarcabile în ultimii ani în privința promovării egalității de gen la nivel legislativ: ratificarea unor convenții internaționale împotriva discriminării femeilor, adoptarea Legii 71 care stipulează o cotă de minim 40% de reprezentare a femeilor în listele de candidați ale partidelor, introduce concediul de paternitate și interzice limbajul sexist din mass-media și publicitate. Efectele acestor măsuri vor fi vizibile în anii ce urmează, dar implicarea statului în rezolvarea acestor probleme evidențiază viziunea Republicii Moldova asupra viitorului comunității.

De asemenea, în Republica Moldova se remarcă activitatea UN Women – agenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) dedicată promovării egalității de gen (în prezent, în România nu există o filială a acestei agenții), dar și a unor grupuri din cadrul societății civile care luptă pentru drepturile femeilor. Implicarea acestora prin acțiuni de lobby la nivelul decidenților stimulează progresul în ceea ce privește implementarea unei agende incluzive pe plan național.

Concluzii și recomandări

Cooperarea cu Republica Moldova – unul dintre cei mai importanți parteneri strategici ai României – în vederea dezvoltării acesteia pe termen lung ar trebui să fie o prioritate pentru Guvernul de la București. Pe lângă strânsa colaborare cu un stat din ce în ce mai puternic din punct de vedere economic și social, un schimb de bune practici între cele două țări în ceea ce privește politicile publice care promovează egalitatea de gen ar reprezenta o oportunitate pentru acestea de a-și spori beneficiile reciproce, dar și de a se dezvolta pe plan intern.

Republica Moldova întreprinde eforturi în direcția promovării egalității de gen la nivel național. În demonstrarea acestei afirmații sunt politici publice menționate anterior, programe din cadrul societății civile, dar și măsuri implementate sau în curs de implementare de Guvernul de la Chișinău precum *Strategia pentru asigurarea egalității dintre femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021*. În aceste eforturi, implicarea României va fi oportună pentru ambele state, prin crearea unor grupuri de lucru cu reprezentanți din cele două țări, dar și cu experți ai domeniului din sfera internațională, cu sprijin material (asemenea celui oferit în domeniul educației) sau politic. Deși lupta pentru drepturile femeilor și pentru promovarea egalității de gen, atât în Republica Moldova, cât și în România, este departe de a fi încheiată, eforturile susținute reprezintă cheia pentru rezolvarea problemelor expuse în această lucrare, în vederea creării unui mediu socio-economic incluziv și lipsit de prejudecăți.

Surse

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) – "Indexul Egalității de Gen 2017 – Care este nivelul de egalitate dintre femei și bărbați?"

Conferința Internațională „Promovarea Egalității de Șanse în Educație și Cultură: Rolul Bibliotecilor", Aurelia Cebotari, Ala Moldovan

– „Implicarea femeilor în dialogul social – promovarea egalității de șanse în societatea democratică”

Guvernul Moldovei – Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021

The working group for women's rights in Moldova – “Alternative/ shadow Report on Women's Rights in Moldova”

UNESCO – „Scrierea de manuale cu conținut incluziv: Accent pe religie, gen și cultură”

United Nations Development Programme Moldova – „Femeile și bărbații au drepturi egale” http://www.md.undp.org/content/moldova /ro/home/gender-equality.html

UN Women Moldova – “Egalitatea de gen în Moldova”

UN Women Moldova (Vadim Vieru) – “Raport legislativ – Analiza standardelor internaționale și cadrului legislativ național în domeniul egalității de gen în sectorul de securitate și apărare”

UN Women – “Facts and Figures: Economic Empowerment”

World Bank – “The Cost of Gender Inequality – Unrealized Potential: The High Cost Of Gender Inequality in Earnings”

Politici ale României pentru scăderea dependenței energetice a Republicii Moldova

Florin Ene

Introducere

Asigurarea securității energetice a Republicii Moldova a devenit o temă foarte populară în discursurile guvernelor de la Chișinău în contextul procesului de integrare europeană. În mod evident, în Republica Moldova acest subiect prezintă întotdeauna implicații geopolitice, dar evoluțiile din domeniul energetic produc de asemenea efecte pentru economia și dezvoltarea țării. Fiind o temă importantă a integrării europene, securitatea energetică a Republicii Moldova a devenit un subiect de interes atât pentru UE cât și pentru România.

Date actuale:

– **70%** din importurile de energie electrică provin de la centrala de la Cuciurgan

– restul de **30%** este asigurat de o companie din Ucraina

– **6,5 miliarde de dolari –** datorii ale Moldovagaz către Gazprom în 2017

Situația actuală

În 2018, aproximativ 80% din energia electrică necesară în Republica Moldova este asigurată prin importuri. Potrivit contractelor semnate în acest an, 70% din energia electrică importată este furnizată de centrala termoelectrică de la Cuciurgan, controlată de către autoritățile separatiste din Transnistria, iar restul de 30% este asigurat de compania „DTEK Pavlogradugoli" din Ucraina. Această situație implică cel puțin două riscuri pentru securitatea energetică a Republicii Moldova. Ambele surse prezintă factori de instabilitate. În primul rând, în anii precedenți, livrările de energie electrică din Transnistria nu au fost avantajoase pentru guvernul de Chișinău, deoarece au fost realizate de către firme intermediare care au ridicat automat prețul. Astfel, energia electrică produsă la Cuciurgan devenea mai scumpă în Republica Moldova decât în vecinătatea ei. Situația devine și mai dezavantajoasă dacă luăm în considerare relațiile dintre Chișinău și Tiraspol. În al doilea rând, livrările din Ucraina nu pot fi separate de caracterul instabil al economiei. Deși un astfel de contract poate fi benefic pentru ambele țări, riscurile sunt asumate în mare parte de Republica Moldova.

În ceea ce privește gazele naturale, importurile sunt din nou esențiale pentru asigurarea consumului. 50% din acțiunile distribuitorului național de gaz, Moldovagaz, sunt deținute de Gazprom, iar ceilalți acționari importanți sunt guvernul de la Chișinău (35.33%) și Republica Moldovenească Nistreană (13.44%). Deși conform contractului încheiat între cele două părți, Gazprom se angajează să asigure livrările de gaze naturale până la 31 decembrie 2019, Moldovagaz are de plătit datorii semnificative către compania rusă. Desigur, cele mai sumbre previziuni amintesc de criza dintre Ucraina și Rusia din 2009, însă nici un scenariu optimist nu poate ignora relațiile economice tensionate dintre Chișinău și Moscova.

Implicarea României

Relativ recent, România a început să se implice activ în asigurarea securității energetice a Republicii Moldova. Un prim pas foarte cunoscut a fost construcția gazoductului Iași-Ungheni, inaugurat în anul 2014. Uniunea Europeană a alocat aproximativ 7 milioane de euro pentru construcția gazoductului. Contribuțiile individuale ale celor două state au fost de 15,7, respectiv 3,65 de milioane de euro. Conform unui raport realizat de Expert-Grup în 2016, la un an de la finalizarea lucrărilor, România nu a livrat decât 1 milion de metri cubi de gaze, 1% din consumul Republicii Moldova (fără Transnistria). Același raport indica un potențial major al investiției după extinderea gazoductului până la Chișinău, deoarece aproximativ 50-60% din gazul importat în Republica Moldova este necesar capitalei (excluzând din nou Transnistria). Așadar, continuarea proiectului a devenit în mod evident o prioritate pentru România.

Conform noilor planuri, costurile au fost din nou împărțite la construirea gazoductului Ungheni-Chișinău. În această fază a proiectului, s-a reușit atragerea unei finanțări din partea Băncii Europene de Investiții (BEI) și Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), dar de data această rolul României a fost oarecum diferit. La 27 februarie 2018, prim-ministrul Republicii Moldova, Pavel Filip, a anunțat că Transgaz (prin filiala Eurotransgaz SRL) este câștigătoarea procesului de privatizare a Vestmoldtransgaz. Una dintre condițiile impuse companiei românești a fost realizarea unor investiții de 93 de milioane de euro în maxim doi ani după privatizare. Desigur, acest angajament va fi realizat în special prin finanțarea gazoductului Ungheni-Chișinău.

Într-o analiză a pieței energetice din Moldova realizată în 2016, Ion Efros demonstra că lipsa interconectivității dintre Uniunea Europeană (România și Bulgaria) și Republica Moldova s-a tradus

prin plătirea unui „preț ascuns" pentru energia electrică furnizată de centrala de la Cuciurgan.

	Gazoductul Iași-Chișinău	Proiectul de interconectare electrică
Costuri totale estimate	118 mil. €	270 mil. €
Finanțare UE	17 mil. €	40 mil. €
Credite BEI + BERD	2 x 41 mil. €	2 x 80 mil. €
Credit Banca Mondială	Nu	70 mil. €
Evenimente asociate	Privatizare Vestmoldtransgaz	Posibilă privatizare Moldelectrica

Surse: BERD, Expert-Grup, Moldpres.

La fel ca în cazul gazoductului Iași-Chișinău, conectarea sistemelor electrice nu presupune un efort exclusiv al celor două state. Din nou, BEI și BERD au alocat sume egale sub formă de împrumut, iar Uniunea Europeană a oferit un grant de 40 de milioane de euro. La acest proiect se adaugă și un împrumut oferit de Banca Mondială. Pentru a se realiza conectarea sistemelor electrice, proiectul include construirea unei noi stații electrice la Vulcănești și a unei linii de transport între Vulcănești și Chișinău. Știrile despre o posibilă preluare a Moldelectrica de către Transelectrica indică încă un element simetric între cele două proiecte majore.

Concluzii și recomandări

Peter Michalko, șeful delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, identifica două obiective majore ale proiectelor majore de infrastructură: „securitatea energetică" și „îmbunătățirea competitivității pieței electrice". Avantajul acestei abordări este dat de finanțarea și expertiza oferită de BEI, BERD, Uniunea Europeană sau Banca Mondială. Este greu de imaginat că decidenții de la București ar refuza să participe la astfel de proiecte, România devenind efectiv o legătură între Republica Moldova și Uniunea

Europeană. În schimb, alt fel de responsabilități devin obligatorii pentru România, cum ar fi îmbunătățirea infrastructurii de transport a gazelor naturale în România pentru a asigura funcționalitatea gazoductului Iași-Chișinău (exemplu menționat în același raport Expert-Grup). Totuși, colaborarea dintre România și Republica Moldova nu a inclus până acum și proiecte pentru obținerea energiei electrice din surse regenerabile. Chiar dacă astfel de inițiative încă nu pot fi relevante pentru problema securității energetice, UE și PNUD finanțează deja proiecte pentru producerea de energie regenerabilă în Republica Moldova. Strategia națională energetică confirmă faptul că securitatea aprovizionării și dezvoltarea pieței sunt obiective mai importante decât obținerea energiei regenerabile. Cu toate acestea, investițiile în acest domeniu pot deveni de interes și chiar necesare pentru România și Republica Moldova în următorii ani.

PRINCIPALELE CONCLUZII:	PRINCIPALELE RECOMANDĂRI:
– lucrările majore de infrastructură sunt esențiale pentru asigurarea securității energetice și diversificarea importurilor – prețul energiei electrice/gazelor naturale ar trebui să scadă datorită noilor importuri	– după finalizarea lucrărilor, România va trebui să valorifice investiția participând și ca furnizor – în următorii ani România și Republica Moldova ar putea să colaboreze pentru obținerea de energie regenerabilă

Din punctul de vedere al decidenților de la Chișinău, orice fel de investiții trebuie să contribuie la dezvoltarea economiei moldovenești. De asemenea, obiectivul Republicii Moldova ar trebui să fie crearea unei stări de echilibru prin care prețul energiei electrice și gazelor naturale să scadă datorită diversificării importurilor. Pentru ca investițiile comune să devină avantajoase atât pentru România și Republica Moldova, o soluție în plus ar fi identificarea intereselor convergente, altfel spus, construirea infrastructurii pentru transportul gazelor naturale și energiei electrice ar fi aproape

inutilă dacă România nu ar deveni un furnizor pe piața moldovenească, iar beneficiile sunt evidente pentru ambele țări.

Surse

BERD (2017), *Interconexiunea Moldova România. Etapa I.* https://www.ebrd.com /documents/admin/moldova-romania-power.pdf, accesat în data de 6 noiembrie 2018.

Efros, Ion (2016), *Liberalizarea piețelor de electricitate în Țările Baltice. Lecții pentru Moldova.* http://www.platzforma.md/arhive/35524, accesat în data de 5 noiembrie 2018.

Expert-Grup (2016), *Extinderea gazoductului Iași-Ungheni spre Chișinău: Provocări și oportunități*. https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/download/1494_b8aae7a181cf535fd861c0c56f7235bb, accesat în data de 2 noiembrie 2018.

Guvernul Republicii Moldova (2013), *Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030*, http://lex.justice.md/md/346670/, accesat în data de 2 noiembrie 2018.

Ministerul Economiei și Infrastructurii (2018), *Republica Moldova a semnat noile contracte de achiziționare a energiei electrice*, https://mei.gov.md/ro/content/republica-moldova-semnat-noile-contracte-de-achizitionare-energiei-electrice, accesat în data de 2 noiembrie 2018.

Moldpres (2017), *R. Moldova a semnat acorduri cu BERD și BEI privind interconectarea rețelelor electrice cu România*, https://www.moldpres.md/news/2017/12/20/17009906, accesat în data de 2 noiembrie 2018.

Educație și formare profesională în sistemul de justiție al Republicii Moldova. Calea spre democratizare și europenizare

Camelia Stanciu

Introducere

Sistemul de justiție deține un rol primar în democratizarea și europenizarea Republicii Moldova. Acesta este motivul pentru care educația, în mod general, și formarea actorilor principali din aparatul de stat în vederea aplicării *acquis-ului comunitar*, în special, sunt atât de importante. Astfel, una dintre soluțiile de consolidare a statului de drept și a independenței justiției în Republica Moldova este de a înrădăcina în instituțiile naționale mentalitatea statelor europene, prin educație și formare profesională. Prin urmare, ce aspecte trebuie luate în considerare atunci când se dezvoltă un program de formare axat pe fundamentele europene? Cum poate deveni acesta eficient în lupta anti-corupție? Beneficiari ai acestei formări nu trebuie să fie doar magistrații și avocații, ci toate grupurile de profesioniști care trebuie să aibă cunoștințe despre standardele europene privind statul de drept și independența justiției, printre care parlamentari, guvernanți, funcționari publici, militari, polițiști

și alți colaboratori ai organelor de drept. O instruire și o educație adecvate sunt instrumente care au potențialul de a conduce la depolitizarea instituțiilor publice din Republica Moldova, precum și la o luptă mai eficientă împotriva corupției.

Luând în considerare miza Republicii de a îndeplini criteriile impuse de Uniunea Europeană pentru a dobândi statutul de stat candidat la aderare, precum și obiectivul strategic al României de a juca un rol important în procesul de democratizare și europenizare al acesteia, avem nevoie de soluții imediate care, prin educație și formare profesională, au puterea de a îndrepta sistemul de justiție al Moldovei, cu accent pe oferirea de expertiză de către România și Uniunea Europeană în domenii precum independența justiției, statul de drept, combaterea corupției, consolidarea capacității instituționale, formarea magistraților, implementarea unor programe de educație etică și juridică în rândul tinerilor și al specialiștilor.

Contextul actual

În prezent, influența politică este cea mai mare provocare pentru sistemul judiciar din Moldova, cetățenii având cel mai mult de suferit din cauza jocurilor politice. Așa cum este menționat într-un raport recent al Parlamentului European, „Moldova este capturată de interese oligarhice". Procedura de numire a judecătorilor și a funcționarilor a fost și a rămas una dintre principalele probleme ale acestui sector și continuă să fie o sursă de îngrijorare la nivel european, în special în ceea ce privește integritatea candidaților. De asemenea, abuzul de putere în sistemul de justiție este foarte prezent în rândul oficialilor, printre care judecători și procurori care, spre exemplu, abuzează de măsura arestului preventiv în scopul intimidării suspecților.

Fiecare Guvern al Moldovei din ultimii 8 ani a inclus reforma judiciară printre prioritățile sale, însă independența justiției și

aplicarea legislației lasă mult de dorit, chiar dacă cadrul legal s-a îmbunătățit de-a lungul timpului. Mulți funcționari publici, indiferent de statut, sunt fie corupți de actori influenți din mediul de afaceri sau din cel politic, fie își folosesc puterea pentru a-și proteja propriile interese sau pentru a se îmbogăți. Politizarea excesivă și lipsa progresului în sectorul justiției au determinat Uniunea Europeană să decidă la finalul anului 2017 reducerea sprijinului financiar pentru reformele judiciare și să oprească ultima tranșă din acesta, în valoare de 28 de milioane de EUR. Conform unor declarații recente de la nivelul Uniunii Europene, cel puțin până după alegerile parlamentare din februarie 2019 ajutorul financiar va fi oprit. Vocile spun că acesta va fi reluat numai dacă alegerile vor fi desfășurate în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional și evaluate de organismele internaționale specializate, precum și dacă progresele în domeniul justiției vor fi vizibile. Așadar, alegerile din februarie 2019 sunt văzute ca fiind punctul de răscruce care va decide viitorul Moldovei.

Resursa umană. Cel mai important factor al democratizării

Demersurile realizate până în prezent nu au avut efecte benefice, în primul rând din cauza politizării excesive. A sosit timpul pentru acțiuni concrete, iar investiția în resursa umană este prima susceptibilă de a aduce rezultate. Inițiativele de reformare, deși numeroase, nu au contribuit direct la reducerea corupției în ultimii ani, acestea neavând ca scop precis depolitizarea instituțiilor publice. Loialitatea politică sau apartenența la grupul politic aflat la guvernare au continuat să fie principalele criterii de ocupare a posturilor publice. Cum reiese din contextul actual, regimul anumitor personaje publice împiedică sprijinirea sistemului de justiție al Republicii Moldova prin ajutor financiar din partea UE. Pentru a debloca reformele

structurale și pentru a restabili încrederea publicului în ideea democrației și europenizării Moldovei este necesar ca monopolizarea puterii de către un grup de interese să fie îndepărtată. Conform *acquis-ului comunitar*, legea se află deasupra politicii și a intereselor naționale, toate fiind supuse acesteia. Așadar, pentru îndeplinirea mizei de integrare a Republicii Moldova este nevoie de o reformă reală, de construirea unei „mici Europe" la nivel local, de crearea standardelor europene de democrație și prosperitate în interiorul granițelor. Dar, din multiplele acțiuni care trebuie întreprinse, prima, reprezentând fundația subsecventelor, este educația și formarea aparatului de stat în concordanță cu principiile europene.

În graficul de mai jos se poate observa că Moldova nu a avut parte de o îmbunătățire a sistemului de justiție, ba din contra. În ultimii ani indicatorii referitori la independența justiției, democrație și corupție au stagnat sau chiar urcat scala spre cel mai jos nivel de progres democratic.

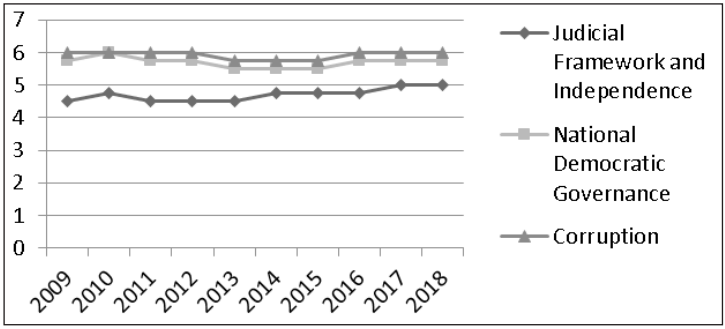

Ratingurile se bazează pe o scară de la 1 la 7, 1 reprezentând cel mai înalt nivel de progres democratic și 7 cel mai jos. În România, ratingurile din ultimii ani, pentru aceiași indicatori, nu depășesc 3,75.

Sursă: World Bank World Development Indicators, Nations in Transit Ratings.

Prin urmare, cum poate veni România în sprijinul Republicii Moldova, pentru a o ajuta să se recalibreze în direcția europeană?

România este principalul stat care sprijină interesele Moldovei în Uniunea Europeană și cel mai mare susținător dintre statele membre al integrării Moldovei. În același timp, România este unul dintre principalii parteneri ai Moldovei când vine vorba de ajutor în domeniul reformării justiției și cel mai în măsură stat care poate împărtăși din experiența proprie pe care a dobândit-o în procesul de aderare. În acest sens, există mai multe instrumente de cooperare bilaterală între cele două state. Printre acestea enumerăm lucrările Comisiei interguvernamentale Republica Moldova - România pentru integrare europeană, ajunsă la a cincea ediție, justiția constituind unul dintre domeniile tradiționale incluse pe agenda Comisiei; Planul de acțiuni în domeniul justiției între ministerele de resort din România și Republica Moldova pentru perioada 2016 – 2018, în prezent colectându-se propuneri pentru un nou Plan de acțiuni pentru perioada 2019-2020; Grupurile de lucru anuale pe diverse problematici, dar și Forumul România - Republica Moldova în domeniul Justiției, care se presupune a fi principalul instrument de comunicare bilaterală în acest domeniu, având ca scop *înlăturarea eventualelor sincope, dar și sprijinirea parcursului european al Republicii Moldova și Justiției din această țară, prin continuarea reformelor în domeniul Justiției, a luptei împotriva corupției*.

În contextul favorabil al preluării Președinției Consiliului Uniunii Europene de către România, aceasta va avea posibilitatea să sprijine de la un nivel înalt procesul de democratizare și europenizare a Republicii Moldova, care, însă, va putea beneficia de ajutorul României numai în contextul unor alegeri democratice în februarie 2019. *Per a contrario*, cel mai probabil UE va aplica sancțiuni Moldovei, iar România va fi astfel nevoită să se retragă din a acorda sprijin. Considerând că alegerile vor decurge totuși în conformitate cu standardele internaționale, va fi necesar un demers de convingere a experților în valori europene de la nivelul Bruxelles-ului să

intervină printr-o delegație a Uniunii Europene *on the ground,* în Republica Moldova, cu programe de schimb de experiență, formare, instruire, punere în valoare a principiilor europene. Concret, propunem organizarea, în 2019, a unui proiect Român-European-Moldovenesc la Chișinău, la care să participe nu doar profesioniști în domeniu și reprezentanți ai instituțiilor publice din cele două țări, ci și experți de la nivelul Uniunii Europene, care să aibă ca scop educarea și formarea profesională a resursei umane.

Concluzii și recomandări

Luând în considerare contextul foarte important în care România se află astăzi la nivel european, precum și Planul de Acțiuni pentru perioada 2019-2020, aducem în vedere următoarele recomandări:

Recomandare	Implementare
– Organizarea unui proiect Român-European-Moldovenesc în domeniul Justiției, cu accent pe educație și formare profesională;	– Încadrarea acestui proiect pe agenda României odată cu preluarea Președinției Consiliului UE; – Invitarea experților internaționali, în special de la nivelul UE și din România, în Chișinău, cel puțin trimestrial, pentru o perioadă de minim 2 ani și implicarea acestora în prezentări, conferințe, dezbateri, sesiuni trimestriale de formare profesională.
– Educarea publicului larg și formarea efectivă a profesioniștilor în vederea respectării principiilor UE.	– Organizarea de conferințe, seminare, stagii de formare și specializare pentru instruirea profesională a personalului de la nivelul sistemului judiciar și al aparatului de stat, în vederea însușirii valorilor europene; organizarea de campanii de informare, conștientizare, educație etică și juridică; – Dezvoltarea și implementarea de sisteme on-line de instruire și formare profesională prin crearea de platforme moderne, ghiduri, manuale, instrumente IT (e.g e-learning, mijloace audio-video, aplicații mobile); – Evaluarea trimestrială a activității profesionale a celor care dețin funcții cheie în aparatul de stat moldovenesc.

Acțiuni asemănătoare au fost deprinse și prin proiectul EURALIUS, prin care Uniunea Europeană și Germania, împreună cu alți parteneri, lucrează la consolidarea sistemului de justiție din Albania, prin implicarea experților internaționali. Existând deja un precedent, șansele de reușită ale unui astfel de demers sunt ridicate. Prin urmare, educația și formarea profesională conforme standardelor europene vor contribui nu numai la creșterea nivelului de cunoaștere a garanțiilor impuse de către valorile europene, ci și la o mai bună înțelegere a implicațiilor aplicării acestor standarde de către profesioniștii locali, aceștia necesitând a deveni protectorii primari ai democratizării Moldovei. Astfel se urmărește îmbunătățirea tuturor indicatorilor relevanți pentru calea europenizării Republicii Moldova, precum statul de drept, independența justiției sau diminuarea corupției. Viitorul relațiilor Uniunea Europeană-Republica Moldova depinde de acești factori, precum și de sprijinul României, iar educația și formarea profesională sunt mijloace primare de îmbunătățire, capabile de a produce efecte pe termen lung, de a înrădăcina în instituțiile naționale și în rândul poporului moldovenesc mentalitatea statelor europene.

Surse

Ambasada Republicii Moldova în România: http://www.romania.mfa.md/bilateral-treaties-rom-ro/;

Banca Mondială: http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home;

Institutul Național al Justiției, Republica Moldova: https://www.inj.md/ro/instruire-continuă;

Ministerul Afacerilor Externe, România: http://www.mae.ro/node/46257;

Ministerul Justiției, Republica Moldova: http://www.justice.gov.md/libview.php?l=ro&id=3688&idc=4;

Ministerul Justiției, România: http://www.just.ro/forumul-romania-republica-moldova-in-domeniul-justitiei-ed-2017/;

Nations in Transit – NIT Moldova: https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/moldova;

Parlamentul European: http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20181009IPR15403/eu-association-efforts-meps-praise-georgia-and-criticise-moldova;

Proiectul EURALIUS: https://euralius.eu/index.php/en/about-us2;

The Bertelsmann Transformation Index (BTI) Country Report: https://www.bti-project.org/en/reports/country-reports/detail/itc/MDA/;

Uniunea Națoională a Barourilor din România: http://www.unbr.ro/publicam-extras-din-concluziile-forumului-romania-republica-moldova-in-domeniul-justitiei-intitulat-reforma-justitiei-si-lupta-impotriva-coruptiei-in-perspectiva-europeana-care-a-a/.

Analiză asupra implementării drepturilor minorităților etnice în scopul consolidării încrederii și combaterea discriminării

Andreea Ștefania Cozmei

Introducere

În condițiile unei Europe emergente care merge spre integrare, creșterea nivelului de trai al populației, evoluție permanentă și tot mai dinamică, trebuie să se țină cont de statele întregului continent, nu doar cele membre ale Uniunii Europene. Aflată la granița Uniunii Europene, cu numeroase probleme în special în ceea ce privește corupția, Republica Moldova încearcă să țină pasul cu cerințele comunității internaționale. Pentru aceasta trebuie ajutată în gestionarea situațiilor limită în ceea ce privește minoritățile din acest teritoriu. Am identificat astfel drept o problemă ce merită mai multă atenție situația minorităților etnice din Republica Moldova, factor cauzator de tensiuni la nivelul societății civile și nu numai. Argumentez în cele ce urmează că o posibilă cheie spre stabilitate este creșterea încrederii acestor grupuri etnice în elita politică și în instituțiile statului, acestea fiind amenințate de o posibilă schimbare a actualei lor condiții.

Context actual

Republica Moldova, un stat mozaic din punct de vedere al componenței etnice cu o populație de 75,8% moldoveni, 8,4% ucraineni, 5,9% ruși, 4,4% găgăuzi, 2,2% români și 1,9% bulgari, s-a confruntat încă de la declararea independenței cu problema minorităților prezente pe teritoriul acestui stat, cu o atitudine reticentă față de toate măsurile pe care guvernul a încercat să le implementeze în vederea integrării lor mai aprofundate. Iar acesta a constituit dintotdeauna un conflict mocnit și o provocare. Apropierea de Uniunea Europeană de după semnarea Acordului de Asociere din 2014 a dat minorităților un motiv în plus să se teamă de o schimbare a condiției lor de atunci. În special de măsurile venite din partea României, văzută tot mai mult ca un vecin cu tendințe „imperialiste", acestea au stat la baza unei reacții respingătoare din partea acestor comunități, în special din zona de Nord a statului.

Analiză

Cu toate că s-au luat măsuri serioase în vederea prevenirii sărăciei în cadrul comunităților etnice minoritare (nivelul sărăciei a fost redus de la 68% în 2000, la 11,4% în 2014), Republica Moldova se află tot într-o poziție cu mult inferioară așteptărilor, mai exact pe locul 107 din 188 în ceea ce privește Indicele Dezvoltării Umane. Sărăcia a fost și încă este un factor puternic ce stă în calea implementării măsurilor referitoare la drepturile minorităților, guvernul Republicii Moldova fiind învinuit de toți reprezentanții acestor grupuri pentru proasta gestionare a resurselor financiare, erodându-se astfel încrederea lor în autoritățile legitime.

Un alt factor important ce macină relația dintre minoritățile din acest teritoriu și autoritățile centrale este emigrarea care duce

la pierderea forței de muncă din teritoriu, lucru ce afectează atât statul moldovenesc cât și comunitățile etnice ce se văd amenințate de dispariție. La baza emigrării stă tot lipsa resurselor financiare în sprijinirea tinerilor de diverse etnii în găsirea unul loc de muncă pe teritoriul Republicii Moldova.

Scandalurile de la nivel politic ce aveau ca motiv principal gradul ridicat de corupție a contribuit la creșterea neîncrederii întregii populații în elita politică. Neîncrederea minorităților în aceștia poate constitui o problemă mult mai gravă care poate avea ca efect creșterea gradului de descentralizare al statului nu prin mai multă autonomie oferită de autoritățile centrale grupurilor minoritare, ci printr-o fragmentare treptată și pe termen lung a statului având la bază neîncrederea și scepticismul crescut al acestor grupuri. Această neîncredere se poate manifesta nu doar față de elita politică, ci și față de populația moldovenească (majoritară), crescând tensiunile între etniile componente ale acestui teritoriu și durând la eroziunea coeziunii sociale, factor foarte important în dezvoltarea unei țări.

Cu toate acestea, remedierea situației se află tot în mâinile guvernului, care are datoria de a lupta împotriva corupției astfel încât fondurile ce au menirea de a garanta egalitatea în drepturi a minorităților, atât în plan social, economic dar și cultural să ajungă la acești cetățeni și să contribuie la creșterea încrederii lor în instituțiile statului. Aceasta nu se poate întâmpla dacă grupurile etnice minoritare din Moldova continuă să aibă o atitudine ostilă în raport cu autoritățile și refuză integrarea în societatea moldovenească. Aspectul economic în situația de față este unul important, dar nu și singurul care poate atenua situațiile tensionate sau cu atât mai puțin comunicarea defectuoasă dintre reprezentanții acestor minorități și autoritățile statului.

Refuzul sau neglijența autorităților de a face din implementarea drepturilor minorităților o prioritate poate fi privită ca o abatere de

la normele internaționale privind statutul minorităților într-un stat democratic, ceea ce ar putea atrage după sine, pe lângă conflictele interne, o reacție negativă a comunității internaționale. Un exemplu de acțiune în acest sens îl reprezintă raportul special pentru problemele minorităților realizat în timpul misiunii ONU în perioada 20-29 iunie 2016 care atrage atenția asupra faptului că în ciuda amplului cadru legislativ cu privire la drepturile minorităților, încă există marginalizare a acestora atât din punct de vedere economic, social sau chiar politic iar aceste diferențe pot fi observate la nivelul de accesibilitate la sistemul de educație, de sănătate sau în cazul pieței muncii.

În concluziile Consiliului Europei privind respectarea de către Republica Moldova a Convenției-cadru privind protecția minorităților naționale, 69% dintre cazurile depistate de Consiliu erau cazuri de discriminare dintre care pe motive de handicap/invaliditate (25%), sexuale (22%), limbă (12%) și vârstă (6%). Pentru remedierea acestor probleme se va face un studiu pentru a se constata care sunt problemele cu care se confruntă minoritățile naționale în materie de discriminare și accesul la drepturi. Pentru creșterea securității individuale, guvernul preconizează o perfecționare a legislației în materie de sancționare a actelor de rasism și xenofobie.

Concluzii și recomandări

Consolidarea încrederii minorităților naționale trebuie să se facă etapizat în funcție de domeniul în care există cele mai puternice discrepanțe între viziunile reprezentanților grupurilor etnice și autoritățile statului. De exemplu, începând cu domeniul justiției, o serie de măsuri ce ar crește încrederea grupurilor etnice în justiție ar fi accesul la instanțele de judecată și la instituțiile ce vizează drepturile omului în limba lor maternă. Garantarea unei înțelegeri

complete și corecte a proceselor la care minoritarii participă, pot crește încrederea acestora în instituțiile responsabile cu garantarea acestor drepturi ce li se cuvin într-o democrație. Tribunalele, instanțele de judecată, procuraturile și așa mai departe trebuie să reflecte diversitatea etnică a acestei societăți, valorificând-o ca pe un bun al statului.

Problema lingvistică este în vederea autorităților spre remediere de o perioadă destul de lungă de timp deja iar măsurile pe care acestea preconizează să le implementeze constau în încurajarea dialogului intercultural prin promovarea limbilor minorităților dar totodată crearea condițiilor necesare pentru studierea și aplicarea limbii de stat atât de către națiunea titulară cât și de către minoritățile regiunilor autonome. De asemenea, condiția asigurării accesului la informare prin mass-media și internet în limbile minoritare sunt tot o dovadă a implementării și respectării drepturilor minorităților.

În privința integrării culturale, dar și a respectării diferențelor de la o etnie la alta, măsurile ce pot garanta o fuziune între națiunea titulară și grupurile minoritare aduc în prim plan nevoia de combatere a discriminării de orice fel.

Problemele minorităților etnice pot fi diminuate prin implementarea responsabilă a cadrului legislativ existent dar și prin aportul noilor idei care pot reduce fragmentarea statului pe baze discriminatorii între populația titulară și minorități și reduce riscul unor crize la nivelul societății civile ce ar putea destabiliza statul în favoarea unei intervenții a armatei ruse, precum în cazul Ucrainei.

Surse:

"Cum autoritățile vor să rezolve problema discriminării minorităților naționale", Victor Surugiu, aprilie 2017. https://noi.md/md/news_id/218249

"Raport al raportorului special pentru problemele minorităților, realizat în timpul misiunii ei în Republica Moldova" *Consiliul pentru Drepturile Omului*, iunie 2016. http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/Raport%20al%20raportorului%20special%20pentru%20problemele%20minorit%C4%83%C8%9Bilor,%20realizat%20%C3%AEn%20timpul%20misiunii%20ei%20%C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf

"Recomandările de la Graz privind Accesul la Justiție și Minoritățile Naționale & Nota Explicativă", *Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale*, noiembrie 2017. https://www.osce.org/ro/node/398189?download=true

Educația în Republica Moldova – cheia către un viitor mai bun

Anamaria-Ștefania Pavel

Introducere

Educația, reprezintă în primul rând un sector esențial fie că vorbim de România, Republica Moldova sau de alte țări. Prin educație, putem spera la o lume mai bună, la un viitor mai prosper, dându-le șansa tinerilor să schimbe ceva. Educația din Republica Moldova merge pe niște obiective fixe, unele dintre acestea fiind participarea fiecărei persoane la propriul proces de învățare și dezvoltare, încercarea de a acoperi o gamă cât mai largă de cerințe educaționale, utilizarea unor metode potrivite.

Această problemă a educației din Republica Moldova a fost îndelung analizată, iar principalul factor care se pare că a declanșat-o ar fi trecerea la o economie de piață, care a destabilizat viața cetățenilor și totodată și mediul de învățare al copiilor, elevilor, studenților. Pe lângă acest factor, mai sunt și alte puncte care trebuiesc îndelung analizate, pentru ca mai apoi să se găsească soluții benefice.

Contextul actual

În anul 1991 sistemul educațional a trecut prin mai multe etape la nivel structural, cantitativ și calitativ. Odată cu adoptarea actelor normative și legilor sistemul educațional a început să prindă contur, însă criza economică avea să destrame toată această inițiativă. Prin politicile și măsurile de implementare, s-a urmărit ca școala să devină un spațiu democratic, atractiv, echitabil și nediscriminator, deschis tuturor copiilor și oferind educație de calitate. De asemenea, schimbările în ceea ce privește educația trebuie să fie foarte complexe, necesitând mult timp, atenție și resurse. Există și alți factori declanșatori pentru această problemă a educației și anume:

- scăderea natalității și anume rata scăzută a fertilității;
- abandon școlar;
- părinții nu au suficiente fonduri pentru a-și trimite copii la școală;
- părinții aleg să se mute din țară și își iau și copii cu ei, astfel unele grădinițe, școli se închid copii nemaiavând unde să meargă.

Aspecte importante ale sistemului educațional

Pentru Republica Moldova, educația a ajuns să aibă o însemnătate foarte mare în ultimul deceniu, chiar dacă încă mai sunt

probleme destul de mari în această sferă. Infrastructura în Republica Moldova păstrează infrastructura din timpul URSS, acest lucru afectând într-un mod direct dezvoltarea către o educație mai bună. De asemenea, aceștia stau foarte rău la capitolul demografie. Astfel, conform Biroului Național de Statistică, numărul născuților vii în anul 2016 a fost de 37 394, fiind în descreștere cu 1 216 (31,1%) față de anul 2015. Nivelul natalității în localitățile rurale (11,8‰) este mai înalt decât în localitățile urbane (8,8‰).

Se poate spune că dacă școlile au mai puțini elevi, șansele de a se achita la timp salariile profesorilor sunt foarte mici, ceea ce nu este un lucru deloc normal. Profesorii de cele mai multe ori aleg să plece din țară din cauza salariilor foarte mici, și care uneori nu sunt plătite nici la timp. Inegalitățile legate de accesul la studii și educație obligatorie se agravează de la an la an, corupția fiind prezentă în toate unitățile de învățământ.

Piloni de reducere a sărăciei

- creșterea inclusivă și durabilă ce asigura angajarile productive
- politici in favoarea dezvoltării umane, accesul la educatie, servicii medicale etc.
- politici de protecție socială (ține de dezvoltarea armonioasă a țării)

Programul de stat pentru Dezvoltarea Educației este documentul Guvernului pentru educație, ea asigurând implementarea legii cu privire la orice sferaa educatiei. EGPRSP (Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Paper) este o lege ce stabilește 3 piloni de reducere a sărăciei.

Cel mai îngrijorător lucru este însă abandonul școlar, deoarece 47% dintre copii nu sunt pregătiți de școală, deoarece nu au fost incluși în sistemul educației. Cum bine știm, cei mai dezavantajați

sunt cei din mediul rural din cauza sărăciei. Doar 26,4% dintre tinerii din Moldova aleg să facă pe mai departe o facultate, cei mai mulți dintre aceștia alegând o facultate de economie (28,1% din totalul absolvenților din 2015).

Pentru toate aceste probleme Ministerul a încercat să facă câteva îmbunătățiri cum ar fi sistemul de închiriere al manualelor școlare, astfel acestea au putut fi asigurate mai multor copii și pentru 29 000 de copii asigurarea unei mese gratuite, rechizite, îmbrăcăminte, bani.

	Rata abandonului școlar (%)		Nivel școlarizării tinerilor (%)	
	2000	2005	2000	2005
UE-25	17,7	14,9	76,3	77,3
Aria Euro	20,1	17,8	72,8	73,6

(Date statistice privind evoluția numărului de elevi/studenți)- http://www.statistica.md

Dinamica numarului de elevi în școlile din republica moldova	
An studiu	Nr total elevi/studenți
2004/2005	546615
2005/2006	517029
2010/2011	557884
2011/2012	537136
2012/2013	520015
2013/2014	497991
2014/2015	477824
2015/2016	462704
2016/2017	457246

(http://www.statistica.md)

Conform Biroului Național de Statistică, în medie, la 100 de locuri în instituțiile preșcolare, revin 86 de copii, cele mai solicitate fiind grădinițele din mediul urban, unde la 100 de locuri revin 102 copii, iar în mediul rural la 100 de locuri, revin 76 de copii. În

anul de studii 2015/16 reţeaua instituţiilor de învăţământ primar şi secundar general a fost constituită din 1323 unităţi în care îşi fac studiile circa 333,4 mii elevi sau cu circa 12 la sută mai puţin comparativ cu anul de studii 2011/12. Numărul de elevi a scăzut atît în mediul rural, cît şi în mediul urban, respectiv cu 19,4% şi 2,6% comparativ cu anul de studii 2011/12. În medie pe ţară la 10 mii locuitori revin 941 elevi faţă de 1071 elevi în anul de studii 2011/12.

De asemenea, conform Biroului Național de Statistică, în anii de studiu 2016-2017 exista 2878 instituții de învățământ, la 607,1 mii de copii, 1461 instituții de educație timpurie cu 149,9 mii de copii, 11 centre de excelență cu 14,4 mii de copii, 30 de instituții de învățământ superior cu contingentul de 74,7 mii de studenți.

În domeniul intensificării cooperării în domeniul educației, instruirii tineretului (Articolul 76) sunt necesare următoarele măsuri:

- Susținerea schimbului și oportunităților de studiu, în special participarea la Programul Erasmus Mundus;
- Intensificarea participării Moldovei la programul Tempus III;
- Pregătirea pentru extinderea programului Tempus în domeniile învățământului secundar profesional și cel al instruirii adulților;
- Intensificarea schimbului de tineret și cooperarea în domeniul instruirii nonformale pentru tineret;
- Sporirea promovării dialogului intercultural, schimbul de tineri și cooperării educaționale non-formale prin intermediul programului Youth.

Dificultăți și progrese ale educației

Ca un prim pas făcut de către Republica Moldova, ar fi introducerea Procesului de la Bologna, unde s-au decis acte legislative

și normative noi (legea învățământului secundar general, legea privind asigurarea calității învățământului etc.). Au fost de asemenea, elaborate un șir de programe și strategii pentru a putea ajuta învățământul să ajungă la un nivel foarte bun.

Ca și dificultăți în calea progreselor educației, putem aminti finanțarea insuficientă, datorită crizei social-economice. Un alt impediment, ar fi comunicarea deciziilor pe verticală, adică comunicarea de către autorități către unitățile de învățământ. Numai prin comunicarea atentă și îndelung analizată, se poate ajunge la niște rezultate satisfăcătoare în acest domeniu.

Cooperarea României cu Republica Moldova este reprezentată prin „Acordul privind colaborarea în domeniile științei, învățământului și culturii" semnat la Chișinău. România deja alocă burse anuale de studiu in Moldova, s-a deschis chiar și un institut Cultural Român „Mihai Eminescu", care este foarte apreciat. De asemenea, consider că Moldova ar trebui să fie și mai mult susținută în această arie, deoarece aceasta chiar merită o șansă pentru a se îndrepta într-o direcție mai bună.

Concluzii și recomandări

Dat fiind contextul prezentat în care se află sistemul educațional în Republica Moldova, putem concluziona că aceasta trebuie să depună eforturi foarte mari pentru a ajunge acolo unde și-a propus, și anume să-și păstreze elevii, studenții în unitățile de învățământ din țară, să le ofere mai multe beneficii acestora, să modernizeze unitățile de învățământ, să reducă corupția, să introducă un program prin care să nu mai existe discriminare între urban și rural, să ofere profesorilor un cadru în care să se simtă apreciați pentru munca depusă.

Sprijinul pe care România ar putea să îl acorde Moldovei, în ceea ce privește viitorul educației ar fi:

- Cursuri extra pe diferite domenii pentru a ajuta elevii/ studenții să se decidă cu privire la viitoarele meserii pe care le vor avea. Acesta va reprezenta un pas important, ce merită implementat, datorită multiplelor beneficii. Această idee va putea deveni realitate, cu sprijinul României, care va trimite lunar câte un reprezentant din marile companii, care să le dea sfaturi, pe lângă alegerea unor mentori care vor dori să ajute într-adevăr la un viitor prosper. De asemenea, țara noastră va ajuta financiar acest demers, pentru ca aceste cursuri să se desfăsfășoare. Domeniile despre care elevii/ studenții vor afla mai multe detalii vor fi:
  - domeniul IT
  - domeniul Marketingului
  - domeniul Antreprenorial
  - domeniul Pedagogic
  - domeniul Mass-media
  - domeniul Psihologic

Scopul cursurilor va fi în primul rând învățarea, precum și dezvoltarea spiritului de echipă, dezvoltarea abilităților de comunicare, dezvoltarea creativității în călătoria lor spre succes.

- acordarea mai multor burse de studiu atât în Republica Moldova cât și în România;
- gratuitate la mijloacele de transport în comun;
- acordarea de locuri la căminele din România;
- burse speciale pentru studenții integraliști, care au media de peste 7.50;
- ajutor cu rechizite, îmbrăcăminte, materiale necesare;
- asigurarea unor locuri de muncă (part-time) pe timpul studenției;
- ajutor financiar pentru modernizarea școlilor, liceelor, universităților din Republica Moldova;

– oferirea unor cursuri specializate pentru profesori din Moldova, în România, gratuit;

Surse

https://mecc.gov.md/sites/default/files/date_statistice_generale_privind_educatia_2016-2017.pdf

http://www.statistica.md – Biroul Național de Statistică din Republica Moldova

www.mae.ro

www.viitorul.org

http://moldnova.eu/

https://ec.europa.eu/eurostat/

Republica Moldova: Gestionarea (e)migrației fără (e)migranți?! Răspunsuri instituționale la fenomenul feminizării migrației

Ioana Pantilimon

Introducere

Migranții sunt o categorie fără o definiție unanim acceptată la nivel internațional, însă în lume sunt 258 de milioane de persoane care se încadrează în această categorie, potrivit ONU. Lipsa unei definiții unanim acceptate semnalează un lucru important (și de foarte multe ori ignorat): migranții nu sunt o categorie omogenă. Astfel, diferențele trebuie să facă diferența în dezbaterile privind politicile publice în domeniul migrației.

În acest context global, emigrația din Republica Moldova este în creștere, în special în rândul femeilor. Deși cadrul instituțional a trecut prin reforme succesive, influențat mai ales de lansarea și implementarea Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova - Uniunea Europeană, există aspecte care pot fi îmbunătățite sau care primesc o atenție redusă. Până acum, inițiativele privind migrația neregulamentară și gestionarea granițelor au fost tratate cu prioritate de către Republica Moldova, reflectând mai degrabă așteptările

și agenda UE în materie de mobilitate și migrație. Astfel, aspecte particulare ale fenomenului au avut o relevanță redusă în sfera politicilor publice. De regulă, aspectele necuantificabile, cum sunt costurile sociale ale migrației, sunt mai rar abordate. Una din temele adesea ignorate la nivel instituțional este **feminizarea migrației**.

Feminizarea migrației

- Se referă, în general, la participarea activă a femeilor în procesul de migrație, comparativ cu rolul *pasiv* din trecut (e.x. emigrarea în scopul reuniunii familiale)
- D.p.d.v. cantitativ: un număr din ce în ce mai mare de femei participă la migrație.
- D.p.d.v. calitativ: inserția femeilor pe piața globală.
- Obstacole: ocupații asociate cu rolul tradițional al femeii, stigmatizarea, riscuri distribuite inegal în funcție de gen.

Contextul actual

Potrivit anumitor estimări (studiu NEXUS, 2014), numărul de emigranți „vizibili" este de 411 mii, dintre care 370 mii lucrează în străinătate. Dintre aceștia, majoritatea se află în Rusia și în Italia, 22% aflându-se pe teritoriile altor state (Franța, Turcia, Portugalia, România). În 2016, potrivit înregistrărilor autorităților de frontieră, numărul de cetățeni moldoveni care au trecut granița a fost de 764 mii.

În rândul bărbaților, principala destinație este Federația Rusă, în timp ce pentru femei este Italia. Sectoarele în care activează predominant bărbați sunt construcțiile și agricultura, în timp ce femeile lucrează mai degrabă în domenii asociate muncii domestice și în sectorul serviciilor. Valoarea sumelor expediate de migranți în raport cu PIB-ul este estimată de Banca Națională a Moldovei la

peste 25%, lucru care are un efect pozitiv asupra reducerii sărăciei și dezvoltării pieței financiare.

Analiză

Diviziuni și precarități în muncă

Deși precaritatea muncii și „subangajarea" sunt probleme comune în rândul forței de muncă care migrează, femeile care emigrează au, procentual, un nivel de instruire superior. Potrivit „Profilului femeilor migrante", o treime din femeile care emigrează au studii medii sau superioare, în timp ce doar aproape 20% din bărbați se încadrează în această categorie. Astfel, incidența subangajării este mai mare în rândul femeilor decât în cel al bărbaților.

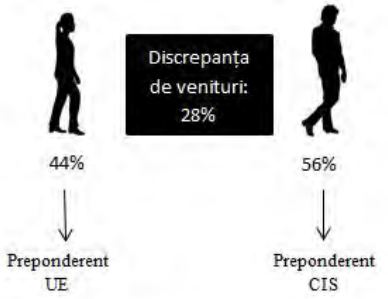

Sursă date: Studiu NEXUS

În ceea ce privește formalizarea (doar în rîndul femeilor și doar la nivelul UE), aproape 50% lucrează formal, cu un contract de muncă pe perioadă nelimitată sau limitată. Lipsa formalizării afectează accesul la servicii publice în țara gazdă, în special la cele medicale. Problemele de sănătate sunt mai răspândite în rândul femeilor, iar deteriorarea stării de sănătate în rândul femeilor migrant este mai răspândtă și se leagă, în general, de programul de lucru (24/7) care corespunde ocupațiilor de peste hotare.

Deși marea majoritate a femeilor (peste 40%) aveau un loc stabil de muncă în momentul părăsirii țării, un procent important (38,5%) îl reprezintă femei neîncadrate pe piața muncii, așadar responsabile de gospodărie și de „îngrijire". Mai mult decât atât, potrivit Băncii Mondiale, accesul femeilor la anumite ocupații mai bine plătite (minerit, construcții) este restricționat pe piața internă a muncii, astfel încât opțiunile atât în RM cât și în afară sunt reduse, tendința fiind ca femeile să ocupe roluri asociate cu cele „tradiționale" (îngrijire sau asistență). Un alt aspect legat de acesta este stigmatizarea femeilor care emigrează în comunitățile din care provin. Pe lângă stigmatizare, ideea conform căreia femeile migrant „lasă în urmă" membrii ai familiei, creează presiuni suplimentare.

> *„Mama mea este cea mai bună, chiar dacă oamenii o numesc urât și arată cu degetul spre mine. Chiar și tata uneori spune: „Of mă-ta de la Italia, te-o lăsat pe capul meu". Chiar dacă este plecată, eu oricum cred că mama mea este cea mai bună, dar tu cum crezi?"*
>
> *Sursa: GoodMedia*

Deși aspecte ce țin de experiențele în țările gazdă ale femeilor migrant din Republica Moldova sunt din ce în ce mai prezente în spațiul public, acest aspect nu se reflectă neapărat la nivel instituțional. Mai mult decât atât, în anumite privințe, cadrul instituțional creează presiuni suplimentare pentru acestea.

În căutarea abordărilor adecvate

În Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020), plecarea permanentă a femeilor e un fenomen apreciat ca pierdere, unul din obiectivele asumate fiind diminuarea emigrației în rândul acestora. Strategia nu menționează, însă, beneficiile pe care le are migrația și nicio sursă guvernatală nu detaliază

contribuția acestora la dezvoltare. Legislația în domeniul muncii, la nivel național, nu prevede plată egală pentru munci similare, iar ocuparea în rândul bărbaților este mai mare, însă una din prioritățile Strategiei de ocupare a forței de muncă pentru anii 2017-2021 și a celei pentru Egalitate de Gen este crearea non-discriminatorie de locuri de muncă.

Date statistice privind migrația în general sunt colectate de o serie de instituții, astfel încât există discuții privind modificarea metodelor de culegerea a datelor. Din discuțiile privind modificarea metodelor de colectare a datelor nu se evidențiază vreun interes pentru studierea fenomenului de feminizare a migrației. În același timp, nu se evidențiază inițiative comune cu state de origine în care tendințele de emigrare sunt similare (mai ales România).

Concluzii și recomandări

Cadrul general de reglementare privind migrația s-a dezvoltat sub umbrela Parteneriatului pentru Mobilitate și cu sprijinul organizațiilor internaționale (ONU, OIM), care încă din faza de negociere au jucat un rol important în definirea priorităților. Inițiativele privind gestionarea granițelor și „lupta împotriva" migrației neregulare și ilegale, pe fondul consensului factorilor naționali de decizie, au fost prioritare. Inițiativele privind femeile migrant rămân și ele mai degrabă sub umbrela organizațiilor internaționale (mai ales ONU), iar la nivel regional, deși tendințele sunt similare, nu se evidențiază nicio inițiativă comună, mai ales între Republica Moldova și România.

Astfel, câțiva primi-pași pentru clarificarea și îmbunătățirea situației femeilor migrant sunt:

– Comunicarea de bune practici și experiențe în domeniul studiilor privind sănătatea migrantelor între România

și Moldova (e.x.: cercetarea Institutului Socola privind „Sindromul Italia") și extinderea lor.
- Consolidarea unei Rețele Comune România-Moldova care să se ocupe de chestiunile legate de muncitorii din domeniul „îngrijirii", care să includă Ministerele responsabile de Migrație și Muncă din ambele state și reprezentanți ale Asociațiilor diasporei.
- Colectarea anuală a datelor privind situația femeilor migrant din Republica Moldova care au ca destinație state din Uniunea Europeană (inclusiv România) și publicarea sistematică de rapoarte (de tipul „Profilului") care să stea la baza definirii Strategiilor și Planurilor naționale de acțiune în domeniul migrației.
- Inițierea de politici și campanii asumate instituțional (de ministerele responsabile de Muncă și Migrație) pentru combaterea segregării ocupaționale și stigmatizării femeilor migrant.

Surse

Biroul Migrație și Azil, Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016, accesat la: http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf

de Zwager, Nicolaas, Ruslan Sintov, *Inovație în migrația circulară - Migrație și dezvoltare în Moldova: Studiu de piață,* NEXUS Moldova, accesat la http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/IASCICIVIS20Migratie20si20desvoltare20in20Moldova20studiu20de20piata2020141.pdf

GoodMedia. "Migrația femeii merită văzută cu alți ochi 3". Facebook Video, 0:31. Postat [Februarie, 2018]. https://web.facebook.com/goodmediamd/videos/1175027385855929/

Maria Vremiș, Profilul femeilor migrante, Chișinău: 2016, accesat la http://www.statistica.md/public/files/Cooperare_internationala/PNUD/10_tablouri_femei_RM/prof_2_migrante.pdf

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2017). International Migration Report 2017: Highlights (ST/ESA/SER.A/404).

World Bank Group, Women, Business and the Law 2016, accesat la http://pubdocs.worldbank.org/en/810421519921949813/Women-Business-and-the-Law-2016.pdf

Dezvoltarea învățământului în mediul rural și urban – Relația dintre migrație și abandon școlar în Moldova

Cojocaru Rebeca

Introducere

Una din cele mai stringente probleme identificate în Republica Moldova este aceea că există o discrepanță crescândă între zonele rurale și cele urbane în domeniul managementului instituțional, dezvoltării și întreținerii școlilor, precum și în calitatea colaborării cu autoritățile locale. Un număr considerabil de directori ai școlilor au o relație dificilă cu guvernele locale din zonele rurale.

Utilizarea eficientă a cheltuielilor publice, transparența și predictibilitatea procesului bugetar va deveni astfel din ce în ce mai importantă în Republica Moldova pentru instituirea unor instituții democratice și de piață. Aproape fiecare document de strategie sau program guvernamental, adoptat în ultimul deceniu al tranziției, vizează reformarea, raționalizarea și modernizarea sistemului existent, de educație publică/privată, în conformitate cu criteriile eficienței, accesibilității și calității învățământului primar.

Context actual. Finanțarea învățământului în Moldova

Numărul copiilor înscriși în școli a scăzut anual cu 3-5%. Doar în ultimii 5 ani acest număr a fost redus cu 20%. Situația demografică în Moldova arată o scădere constantă în ultimii ani.

Tinerii specialiști sunt întotdeauna în mare deficit. Cei interesați rămân dezamăgiți când ajung să știe care este salariul oferit și câte ore vor învăța. Doar absolvenții care s-au format la nivel local ar putea furniza școlilor cadrelor didactice noi. Când managerii școlilor află că nu pot acoperi disciplinele-cheie, aceștia se adresează de obicei școlilor vecine, însă coordonează aceste schimburi cu departamentul educațional raional. Managerii sunt preocupați de personalul/ profesorii în vârstă, care nu pot fi înlocuiți.

Evoluția numărului de studenți și elevi

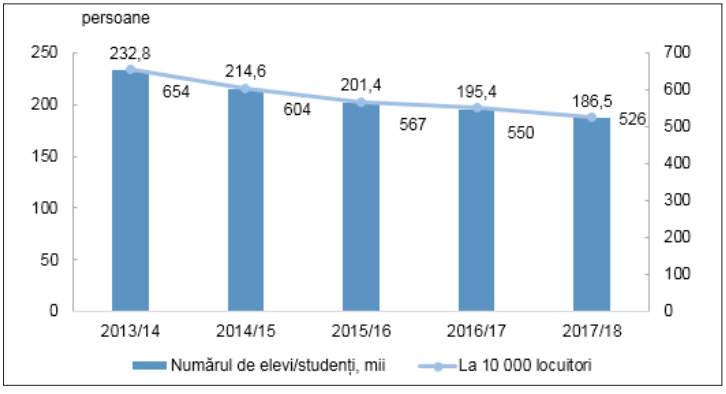

(Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova)

Analiză – Impactul migrației asupra învățământului din Moldova

Toate școlile suferă de o scădere accentuată a elevilor înscriși în ultimii ani. Cu toate acestea, școlile nu au o viziune strategică asupra dezvoltării instituțiilor lor, în ceea ce privește gestionarea

eficientă a cheltuielilor necesare și a mijloacelor financiare alocate. Implicarea insuficientă a afacerilor private a fost limitată înaintea bunei gestiuni a instituțiilor de învățământ și parteneriatul cu donatorii străini.

Statul gestionează resursele pentru lucrurile cele mai strict necesare: salarii, gaze, electricitate, dar nu reușesc să asigure finanțarea pentru reparațiile capitalului, nutriția și consumabilele, care sunt solicitate cel mai frecvent de părinți.

Numărul de copii din școli, în general, scade în fiecare an. Cu toate acestea, directorii afirmă că nu există cazuri de abandon școlar. Numărul de copii scade în fiecare an, din cauza migrației forței de muncă (copiii se alătură părinților lor) și a situației demografice (natalitate scăzută). În special în mediul rural sunt foarte puține clase, cu doar 4 elevi (Fundurii noi, Glodeni). Este ineficient din punct de vedere economic să păstrăm clase de o asemenea dimensiune, dar pe de altă parte nu este posibil să lăsăm copiii fără studii.

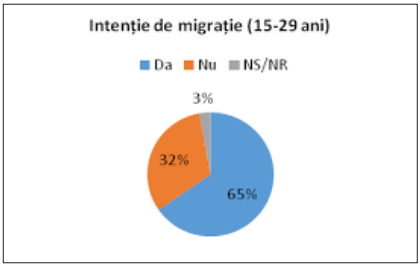

(Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova)

Această reducere se datorează cauzelor sistemice: unele familii nu reușesc să-și permită educația primară, unele școli nu funcționează, copiii fără supraveghere părintească abandonează școala, iar copiii abandonează școala atunci când călătoresc în străinătate împreună cu părinții. Înscrierea netă în învățământul secundar s-a îmbunătățit

datorită înscrierii sporite în mediul rural, însă în viitor ar putea scădea la nivelul înregistrat în învățământul primar.

Veniturile foarte scăzute din agricultură descurajează investițiile pe piața de mărfuri, productivitatea scăzută a muncii și rata scăzută de revenire a populației forței de muncă din agricultură pentru a-și îndrepta atenția spre celelalte zone de viață și câștiguri salariale.

Mulți ar prezenta acest lucru ca o adevărată „capcană a sărăciei" care a capturat locuitorii din mediul rural, afectând astfel toate instituțiile din zone, inclusiv școlile, drumurile deteriorate și alte facilități care nu au fost reparate de ani de zile, statutul slab al comunicațiilor și rețelelor (alimentare cu apă, conducte de gaze).

În multe cazuri, emigrarea în străinătate a locuitorilor din mediul rural, precum și a orașelor mici, a devenit un fenomen cvasi-cultural și un fel de răspuns la înrăutățirea situației din mediul rural.

Evoluția numărului de elevi din învățământul primar și secundar general

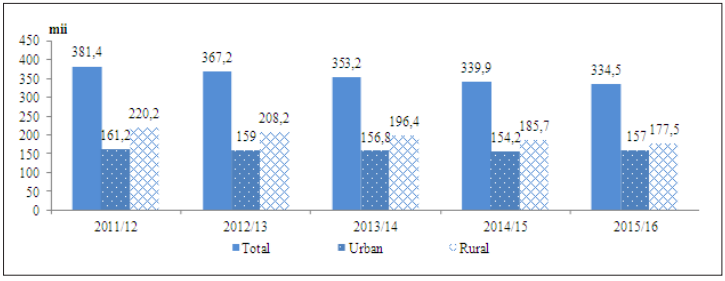

(Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova)

Concluzii și recomandări

Nu există nicio îndoială că o educație consistentă poate promova chiar și o națiune relativ tânără la cele mai înalte scoruri din punct de vedere al performanțelor economice, sociale și culturale.

Prin investițiile în educație, țările pot obține pârghii strategice în abordarea principalelor sale vulnerabilități, convertindu-și în același timp economia într-o sferă dinamică care ajută o forță de muncă educată să se exprime.

Oamenii mai bine educați sunt mai bine plătiți. Valorile scorurilor educaționale devin o cheie pentru a reuși să asigure venituri mai bune, asigurând în același timp condiții mai bune pentru a trăi și pentru a educa copiii, prin urmare educația pare a fi cea mai bună investiție posibilă.

Recomandare: Conceptul reformei educaționale trebuie să susțină ideea de servicii educaționale calitative la nivel național și să nu mențină școlile mici în viață, cu un număr insuficient de cadre didactice, aproape egale cu copiii înscriși și fără speranța de a spori participarea. De aceea, un efort serios de a cartografia cererile educaționale locale care să țină cont de tendințele demografice, asigurarea transportului cu autobuzul, sprijin financiar acordat familiilor și copiilor.

Recomandare: Investițiile de capital în școlile/instituțiile de învățământ din Moldova vor fi implementate ca un program național, bazat pe priorități și politici clare pe termen lung și pe proceduri transparente, care să asigure o finanțare echitabilă. Populația și publicul-țintă conștientizează potențialul migrației și pericolele iminente pentru dezvoltarea locală și importanța investiției în educație.

Surse

http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=5221&idc=168 Biroul Național de Statistică

UNDP, World Food Programme, Household Food Security Survey of the Rural Moldova, February 2008, p.10-12

World Bank, Improving Public Expenditure Efficiency for Growth and Poverty Reduction, A Public Expenditure

Educația pentru TOȚI. Integrarea grupurilor minoritare în sistemul de învățământ din Republica Moldova

Roxana Andrei

Introducere

Importanța acestei analize este dată de impactul negativ pe care îl are excluziunea socială asupra sistemului educațional din Republica Moldova și cum reglementările guvernamentale, precum și cele ale UE încearcă să o combată. De asemenea, România este un actor care joacă un rol extrem de important în dezvoltarea Republicii Moldova, fiind statul prioritar unde este acordată asistența pentru dezvoltare, conform Strategiei Naționale privind Politica Națională de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare. Rolul acestei lucrări însă, este de a observa și interpreta rezultatele, precum și de a oferi recomandări clare pentru a facilita drumul către dezvoltare educațională a acestui stat și modul în care România poate coopera pentru a favoriza această dezvoltare.

Contextul actual

Standardele europene au avut un efect favorabil pentru dezvoltarea sistemului educațional din Republica Moldova, unul

din exemple fiind reprezentat de către politica europeană pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului. Cu toate acestea, asemenea României, Republica Moldova se confruntă în continuare cu problele excluziunii sociale și ale segregării din sistemul educațional. Cum este bine cunoscut, excluziune socială are atât un impact conceptual, cât și unul real, care poate fi observat în interiorul societății, indiferent de perioadă. Excluziunea socială poate fi caracterizată de mai mulți factori, precum cei economici, excluşii sociali fiind parte a unor comunități sărace, excluziunea culturală și așa mai departe. Indiferent de caracterul excluziunii, toate aceste tipuri sunt interconectate, separarea apărând de regulă în comunități minoritare cultural și cu venituri scăzute.

Analiză

Uniunea Europeană a pus la dispoziția statelor membre Charterul pentru Cetățenie Democratică și Educație pentru Drepturile Omului. Scopul acestuia este promovarea educației incluzive, respectarea integrității și a drepturilor omului în cadrul societății. Conform definiției dată de Charter, educația în drepturile omului se referă la ridicarea anumitor semnale cu scopul de a atenționa și învăța elevii că fiecare individ are dreptul la o educație incluzivă, respect și demnitate. De asemenea, Republica Moldova face parte din programul international „Educație de calitate" care reprezintă garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare pentru toate grupurile de indivizi pe întreaga perioadă a vieții.

În cadrul Republicii Moldova din 2011, prin hotărâre guvernamentală, excluziunea socială a devenit remarcată ca o amenințare. Guvernul Republicii Moldova identifică excluziunea școlară ca fiind o problemă prin cadrul HG nr. 523/2011, care explică faptul că diverși factori economici, precum și cei culturali conduc spre

excluziunea copiilor din sistemul educațional și societate, atât în state dezvoltate, precum și în state în curs de dezvoltare, motivată de existența segregării. Pentru diminuarea acestei probleme, guvernul Republicii Moldova, prin HG 523/2011, a propus programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020. Conform HG 523/2011, educația incluzivă este definită ca un proces constant, care necesită o atenție desăvârșită asupra politicilor educaționale, pentru a favoriza dezvoltarea sistemului educațional, care își dorește să fie din ce în ce mai orientat către un sistem care asigură oportunitățile egale între persoanele excluse, facilitând incluziunea școlară.

Astfel, programul propune o remodelare constantă a sistemului educațional, pentru a rezolva conflictele create de diversitate și integrarea copiilor aparținenți unor etnii și culturi diferite, acestora putându-le fi asigurate necesitățile culturale și etnice, fiindu-le în același timp oferită o educație de calitate. Prin programul educațional „Educație pentru Toți", parte integrată a politicii pentru incluziune școlară, guvernul Republicii Moldova își propune să asigure toți factorii necesari pentru a le oferi copiiilor o educație în condiții adecvate nevoilor lor, precum și de a încuraja diferențele și individualitatea acestora. Obiectivele programului educațional vor fi atinse prin parteneriate socio-educaționale, după cum menționează HG 523/2011, care vizează implicarea activă a actorilor relevanți, în educație, prin crearea unor relații interculturale stabile și demne, atenția educațională fiind îndreptată către grupurile marginalizate și excluse. Incluziunea școlară, ulterior ducând la incluziune socială promovează crearea unei societăți solidare, precum și sustenabilitatea unui cadru social și educațional care respectă drepturile omului și demnitatea acestora.

Statisticile arată o scădere a ratei brute de înscriere în învățământul primar cu aproximativ 6,5% din 2001 până în 2010. De asemenea se

poate observa un mare clivaj între zona rurală și cea urbană în ceea ce privește înrolarea în sistemul de învățământ. Bineînțeles, aceste discrepanțe sunt vizibile și în gimnaziu, unde rata brută de înrolare a fost de 88,8% în 2010. Aceste cifre au ridicat un semnal de alarmă, pentru ca în 2011 să apară hotărârea guvernamentală ce va influența incluziunea școlară și reformarea constantă a sistemului educational pentru a favoriza nevoile tuturor grupurilor de elevi, depășind barierele culturale, implementând un sistem educațional incluziv pentru toți copiii, indiferent de statut social, cultură sau etnie. Un alt motiv pentru HG523/2011 a fost și acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României, prin care s-au oferit în 2010, prin programul de asistență tehnică și financiară, suma de 100 milioane de euro nerambursabili. Acest fapt motivând Republica Moldova să investească în reglementarea problemelor din sistemul educational. Pe parcursul 2011-2016, cele mai recente date arată faptul că ajutorul oferit de România în Republica Moldova a fost valorificat în suma de 22,44 mil euro, 17,68 mil de euro fiind alocați dezvoltării educației preșcolare. Cu toate acestea, nu sunt date recente care să arate situația actuală a integrării minorităților în sistemul educational, gradul de excluziune școlară pe categorii lipsind în totalitate. De asemenea din lipsa unor indicatori care să arate gradul de excluziune, datele care să arate evoluția programului de educație incluzivă, în momentul actual, nu sunt prezente, nefiind clar dacă „Educația pentru Toți" este un program funcțional.

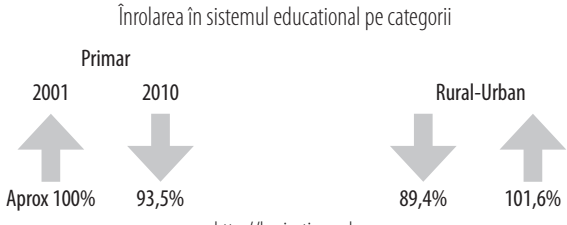

http://lex.justice.md.

Concluzii și recomandări

Analiza realizată mi-a ridicat problema faptului că nu există date care să explice problema integrării minorităților în sistemul educațional, prin urmare, recomand să fie realizate cercetări calitative și cantitative care să arate gradul de excluziune al minorităților culturale. Investirea în domeniul cercetării și monitorizării ar ajuta Republica Moldova să dezvolte în primul rând experți în acest domeniu, precum și să rezolve anumite piedici pe care momentan le recunoaște doar sumar sau la nivelul cunoașterii comune. Astfel România poate contribui în acest domeniu prin delegarea unei echipe de cercetători specialiști în monitorizarea sistemului educațional către Republica Moldova, printr-un proiect care să includă atât cercetători români, cât și cercetători din Republica Moldova. Prin acest proiect România poate aduce expertiză în culegerea de date pe domeniul excluziunii școlare prin metode de monitorizare și evaluare, iar cercetătorii din Republica Moldova vor contribui prin expertiza monitorizării sistemelor de învățământ în ceea ce privește predarea limbilor materne în cadrul comunităților etno-culturale.

Prin acest proiect consider necesară în primă fază identificare localităților unde există o problemă a integrării minorităților în sistemul de învățământ, pentru ca mai apoi să poată fi monitorizate și evaluate datele care să arate modul în care acest sistem trebuie remediat pentru a favoriza o participare cât mai mare în educație. O altă problemă este dată de faptul că nu este dezvoltată excluziunea etnică pe larg, aceasta fiind menționată vag în studiile existente. Este sugerat faptul că educația este în teorie asigurată tuturor, însă anumite influențe, precum și anumiți factori etno-culturali determină fie abandonul școlar, fie neînrolarea în școala moldovenească de stat încă de la început. Conform unui studiu realizat pe tema

excluziunii sociale în Republica Moldova, nu există un sistem de indicatori pentru a monitoriza gradul sau tipul excluziunii sociale, respectiv școlare, astfel în cadrul analizei mele recomand identificarea acestor indicatori de către experții cercetători români și moldoveni, prin proiectul recomandat anterior pentru o îmbunătățire a politicilor și programelor care luptă cu excluziunea școlară la nivel national. (U. Moldova fără an)

Surse

Education, Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights. Recommendation CM/Rec(2010)7 and explanatory memorandum. Recommendation, Council of Europe, 2010.

Europe, Council of. Committee of Ministers. 05 11, 2010. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cf01f (accessed 11 08, 2018).

What is the Charter on citizenship and human rights education? 03 20, 2017. https://www.youtube.com/watch?v=a8P8nmuUvls&feature=youtu.be (accessed 11 06, 2018).

Maria Vermiș, Viorica Craievschi-Toartă, Anatolii Rojco, Diana Cheianu-Andrei. Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova, Aspecte metodologice și analitice. Analiză, Chișinău: Nova Imprim SRL, 2010.

Moldova, Cancelaria de Stat a Republicii. "Raportul Anual Privind Asistența Externă Acordată Republicii Moldova în Anul 2016." Raport Anual, Chișinău, 2016.

Moldova, Guvernul Republicii. http://lex.justice.md. 07 11, 2011. http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=339343 (accessed 11 08, 2018).

Moldova, UNDP. Obiectivul 4: Educația de calitate. n.d. http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (accessed 11 19, 2018).

Parteneri în lupta împotriva traficului de persoane

Daniel Smera

Introducere

Republica Molodova este unul dintre cei mai mari exportatori de carne vie din Europa. Deși problema nu este una recentă și oficiali ai țării au fost acuzați și condamnați pentru că au făcut parte din rețele de trafic uman, totuși numărul victimelor crește de la an la an, cele mai multe dintre ele fiind femei, urmate de copii, în varstă de 13-15 ani.

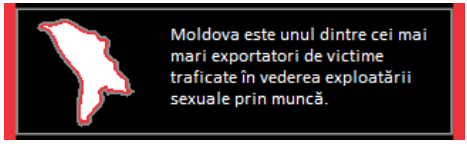

Persoanele care își fac curaj și depun mărturie împotriva agresorilor sunt deseori intimidate, lucru ce afectează credibilitatea în fața autorităților.

În acest moment, autoritățile susțin parțial o linie telefonică gratuită pentru copiii abuzați și alte două pentru victimele traficului de persoane, una pe teritoriul țării și alta în afara țării. Toate trei sunt administrate de ONG-uri. De asemenea, fondurile alocate

pentru protecția victimelor a crescut, iar pentru prevenție există o săptămână dedicată acestui fenomen și un website.

Există o cooperare la nivel internațional privind acest aspect, care vizează în special atragerea de fonduri și îmbunătățirea competențelor personalului implicat în acest domeniu.

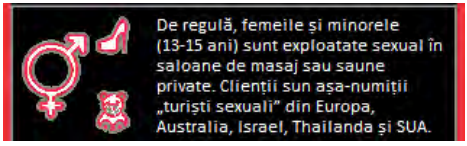
De regulă, femeile și minorele (13-15 ani) sunt exploatate sexual în saloane de masaj sau saune private. Clienții sun așa-numiții „turiști sexuali" din Europa, Australia, Israel, Thailanda și SUA.

Contextul actual

Din punct de vedere al traficului de ființe umane, Republica Moldova este considerată, în mare parte, țară de proveniență a victimelor și mai puțin o țară traficantă și de destinație.

Principalele țări de destinație: Rusia, Ucraina, Orientul Mijlociu, estul Asiei și UE (Cehia, Franța, Germania, Grecia, Italia, Polonia, România și Spania).

În eforturile sale pentru combaterea traficului de ființe umane, Republica Molova este monitorizată de GRETA (Grupul de experți independenți privind combaterea traficului de persoane din cadrul Consiliului Europei), de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, dar și de către Departamentul de Stat al SUA, anual publicându-se rapoarte naționale. Începând cu 2001, s-au elaborat și aprobat, de catre Guvern, planuri naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. În 2009, s-a adoptat, de către Parlamentul Republicii Moldova, Strategia Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, care s-a încheiat în 2016, și care are continuitate între 2018-2023. De asemenea, o pagină web

oficială a fost realizată pentru comunicarea și informarea cu privire la problema traficului de persoane (www.antitrafic.gov).

Deși este o problemă cunoscută și foarte răspândită în Republica Moldova, traficul de ființe umane, în ciuda arestărilor și mediatizării, nu scade în intensitate. Numărul victimelor este în continuă creștere, la fel si numărul condamnărilor.

Analiză – Imaginea fenomenului în presa locală.

Dacă unele publicații s-au mulțumit doar cu publicarea unor statistici (vezi repord.md), altele critică dur conducerea țării și modul de abordare a problemei traficului de persoane. De Ziua Europeană pentru combaterea traficului de ființe umane, autoritățile au avut o sedință cu ușile închise, la finalul căreia participanții păreau mai interesați să vorbească despre președinte si Curtea Constituțională decât despre traficul de persoane. Republica Moldova este văzută ca țara în care un traficant de carne vie poate scăpa cu o amendă de 3000 de lei sau în care procesele rămân fără finalizare.

Una din zece persoane este recrutată de cineva cunoscut

Se consideră că una din 10 victime este recrutată de cineva cunoscut și una din 20 este vândută de un apropiat sau o rudă. Una dintre metodele prin care sunt ademenite victimele constă în presupuse povești de dragoste prin care victima călătorește în afara țării unde ajunge să fie abuzată. Printre persoanele condamnate se regăsesc multe femei, acestea inspirând mai multă încredere, fiind mai vulnerabile.

Un factor îngrijorător este că s-a constat că unele victime ajung donatoare de organe fără voia lor sau sunt exploatate în scopul antrenării în activități criminale.

Probleme sesizate de guvernul local

Din punct de vedere al măsurilor generale de susținere:

- Capacitate profesională insuficientă;
- Cadrul legal prezintă lagune cu privire la indentificarea victimelor și reabilitarea lor;
- Cei implicați în acest domeniu nu au parte de o formare și instruire specifice;

249 de victime în 2017, față de 232, în 2016
dintre care 48 sunt copii, față de 35 în 2016

- Gestiunea defectuoasă a datelor (birocrație învechită și licențe expirate);
- Lipsa resurselor financiare pentru asigurarea funcționării serviciilor sociale create, dar și pentru crearea altora noi.

Din punct de vedere al prevenirii traficului de ființe umane:

- Populația este insuficient informată cu privire la traficul de persoane, inclusiv cei din diaspora;
- Angajatorii nu sunt informați suficient cu privire la răspunderea juridică, în cazul exploatării prin muncă;
- Slaba colaborare a instituțiilor publice cu mass-media;
- Resursele privind reducerea vulnerabilității populației sunt insuficiente;
- Lipsa controlului și monitorizării agențiilor de recrutare a forței de muncă pentru alte țări, a agențiilor matrimoniale cu cetățeni străini și a serviciilor de escortă și hoteliere.

Din punct de vedere al asistenței sociale si protecției victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane:

- Procedurile, mecanismele și instituțiile care se ocupa cu acest aspect sunt deficitare;

– Dezvoltarea slabă a serviciilor sociale și insuficiența fondurilor pentru asigurarea produselor necesare victimelor și a potențialelor victime ale traficului de ființe umane;

Numai 3 victime
au beneficiat de programul de protecție a martorilor

– Reintegrarea victimelor pe piața fortei de muncă se realizează la un nivel scăzut.

Din punct de vedere al combaterii:

– Lipsa pregătirii și resurselor necesare din cadrul organelor teritoriale, dar și din cadrul procuraturii și judecătorilor pentru a aborda aceste cauze penale;
– Probleme legate de jurisdicția autorităților;
– Procedura de efectuare a investigațiilor financiare pentru confiscarea proprietăților obținute prin traficul de ființe umane nu este îndeajuns aplicată;
– Victimele sunt tratate necorespunzător, având parte de audieri repetate, neîntemeiate;
– Mecanismul privind compensarea financiară a victimelor nu funcționează.

Din punct de vedere al parteneriatului internațional:

– Nu există acorduri privind asistența juridică cu unele țări de tranziție și de destinație;
– Există probleme la alcătuirea echipelor comune de investigații.

Raportul Departamentului de Stat al SUA, privind traficul de persoane, în Republica Moldova

Republica Moldova a fost clasificata la „Tier 2", asta reprezentând o îmbunătățire a situației, de la ultimul raport, ceea ce înseamnă că Guvernul nu îndeplinește standardele minime privind traficul de persoane, dar face eforturi vizibile în această direcție.

Probleme semnalate:

- Identificarea victimelor și acordarea statutului de victime reprezintă o provocare;
- Corupția în randul oamenilor legii afectează investigațiile și condamnările privind traficul de persoane;

Numărul condamnărilor
2015 – 39
2016 – 56
2017 – 58

- Victimele sunt, în continuare, intimidate de către traficanți în timpul investigațiilor, pentru că autoritațile nu le oferă protecția necesară. Acestea sunt puse față în față cu agresorii chiar din primele etape ale anchetei;
- Ar părea că autoritățile se concentrează pe rezolvarea unor cazuri mici, domestice, în defavoarea celor mari, transnaționale (niciunul în 2017);
- Lipsesc resursele financiare și pregătirea profesională specifică a procurorilor;
- Pentru că de multe ori anchetele dureaza ani de zile, suspecții sunt eliberați și au ocazia să părăsească țara sau să intimideze martorii;
- Guvernul se bazează pe fonduri externe pentru a-și susține angajații și serviciile;

- Reintegrarea victimelor este defectuoasă, acestea neputând să beneficieze nici de asigurare medicală;
- Bărbații, victime ale traficului de persoane, au fost asistați, dar li s-a refuzat dreptul la adăpost;
- Guvernul nu face eforturi pentru a diminua cerea pentru prostituție sau muncă forțată;
- Zona Transnistriei reprezintă o sursă de racolare a victimelor;
- Încă sunt oficiali ai Republicii Moldova care sunt complici în traficul de carne vie.

Concluzii și recomandări

Cred că România trebuie să fie alături de Republica Moldova la fiecare nivel al fenomenului. Trebuie să fim raționali și să ne dăm seama că nu putem extermina sărăcia și factorii de baza ai traficului de persoane peste noapte. Totuși, putem face viața grea traficanților și diminua fenomenul, sprijinind guvernul, justiția, ONG-urile, evenimentele de prevenire și orice inițiativă care poate avea efecte pozitive.

La nivelul victimelor și al serviciilor sociale

O recomandare pe care a sugerat-o și Departamentul de Stat al SUA și pe care cred că România o poate pune în aplicare este ajutorarea bărbaților, victime ale traficului de ființe umane, prin construirea unui centru special destinat acestora sau prin construirea unei noi aripi unui centru deja existent.

Abordarea directă a potențialelor victime. Se poate suna la servicii de escortă și vizita locurile unde de obicei victimele sunt abuzate. Acestea trebuie să știe că există o ieșire! Un ONG, în parteneriat cu autoritățile poate face acest lucru.

Sustinerea financiară a centrului cu cea mai mare rată de reintegrare a victimelor și crearea unei rețele prin care cei care conduc aceste centre să învețe unii de la alții bune practici.

Implementarea unui sistem de acreditare a agențiilor de ocupare a forței de muncă. Realizarea unui website care să conțină o listă cu cele de încredere și cele dubioase (inclusiv a persoanelor din spatele lor). Site-ul să fie sponsorizat (se poate obține un grant de la Google), astfel încât site-ul acesta să apară primul în cazul căutării unei persoane sau a unei firme care este în lista amintită anterior.

La nivelul combaterii traficului de persoane

Îmbunătățirea colaborării dintre Republica Moldova și România prin alcătuirea unei echipe comune romano-moldovene, care să primească o formare profesională specifică și să investigheze cazuri complexe de trafic de carne vie. Cazurile să fie mediatizate și cei care fac parte din această echipă să primească bonusuri seminicative pentru reușitele lor. Alte țari se pot alătura.

Dacă infracționalitatea nu ține cont de granițe,
nici combaterea ei nu ar trebui

Finanțarea și reglementarea programului de protecție a martorilor, astfel încât să fie accesibil, în caz de nevoie.

La nivelul prevenirii traficului de persoane

Sponsorizarea unui concurs de eseuri, desene, pentru elevi. Tema să fie traficul de persoane, iar premiile să fie unele semnificative și concentrate pe zonele de risc. Odată cu prezentarea concursului să fie prezentat și un număr de telefon la care aceștia pot apela, în caz de urgență, plus alte informații utile pentru ei.

La nivelul guvernului

Alegerea unui subdomeniu (prevenire, combatere, consilierea și reintregrarea victimelor, etc), în care România să dubleze orice investiție pe care Guvernul o alocă. Dacă această optiune este aleasă, o analiză mai amănunțită este necesară pentru a viza cea mai potrivită destinație pentru fonduri și pentru a se stabili care este suma maximă pe care România o poate aloca.

Surse

Guvernul Republicii Moldova, 22.05.2018 – Strategia Națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 – descarcată de pe: http://antitrafic.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=10 (14.11.2018)

The USA State Department – 2018 TIP Report – Country Narratives J-M – descărcat de pe: https://www.state.gov/documents/organization/282802.pdf (14.11.2018)

https://www.report.md/justitie/Traficul-de-persoane-in-Republica-Moldova-2011-2015-.-Cifrele-oficiale-ale-comertului-cu-oameni-758 (14.11.2018)

http://moldnova.eu/ro/republica-moldova-tara-care-traficantii-de-carne-vie-scapa-cu-amenzi-de-3-000-de-lei-23393.html/ (14.11.2018)

Apă potabilă fără nitrați sau de ce e important unde depozitezi gunoiul de grajd

Implementarea platformelor comunale de depozitare a gunoiului de grajd în localitățile din Republica Moldova

Raluca Pantilimon

Introducere

Având în vedere, pe de-o parte, noile condiții climatice și, pe de altă parte, rolul agriculturii în economia Republicii Moldova, practicarea agriculturii trebuie direcționată către folosirea unor mijloace ecologice. Astfel, implementarea unor platforme comunale de depozitare a gunoiului de grajd este o primă soluție, dat fiind faptul că una dintre sursele principale de poluare a apelor cu nitrați provine din depozitarea neadecvată a gunoiului de grajd. Conform unor date prezentate de către Mihai Vieru, viceministrul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului, 92% din cele 1681 de localități (2013) nu au sisteme centralizate de alimentare cu apă, populația fiind nevoită să consume apă din fântâni care nu e conformă cu rigorile igienice. 80% din cele 130 de mii de fântâni din țară sunt poluate cu nitrați. Mai mult, îndreptarea atenției și investițiilor către mediul rural este necesară pentru că acesta are un potențial mare pentru dezvoltarea economică durabilă. Biomasa, alcătuită din gunoi de grajd și/sau alte resturi agricole, reprezintă

principala sursă de energie regenerabilă; Republica Moldova, cu sprijinul UE, a demonstrat că are capabilități în acest sens. Prin instalarea platformelor de depozitare a gunoiul de grajd, o bună parte a resursei pentru energie poate fi mult mai ușor asigurată. De altfel, o mai bună gestionare a gunoiului de grajd va reduce și dependența față de îngrășămintele necesare agriculturii provenite, în mare parte, la momentul actual, din importuri.

MESAJE CHEIE!
Sursa principală a poluării apelor cu nitrați: depozitarea neadecvată a gunoiului de grajd
80% din fântânile din Republica Moldova sunt poluate cu nitrați
Gunoiul de grajd este o sursă de energie regenerabilă

Contextul actual

În cele mai multe dintre cazuri, atât în gospodăriile individuale, cât și în ferme, depozitarea gunoiului de grajd se face în condiții improprii. În momentul actual, legislația Republicii Moldova nu prevede punctual implemetarea unor platforme comunale de depozitare a gunoiului de grajd. Necesitatea implementării unor astfel de platforme are la bază trei motive esențiale: poluarea apelor subterane (principala sursă de apă potabilă a Republicii Moldova), pierderea nutrienților din gunoiul de grajd (fapt ce crește costurile pentru îngrășăminte pentru fermieri) și conformarea la normele de ecocondiționalitate.

Un prim pas esențial este stabilirea zonelor vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole, pentru ca, mai apoi, în funcție de zonele cu risc mai mare, să se implementeze platformele.

De ce sunt necesare platfomele?
Prin depozitarea improprie, se pierd substanțe nutritive, ce sunt necesare pentru îngrășământ
Alinierea la normele europene privind bunele practici agricole

Analiză

Cadrul legislativ actual

În Acordul de Asociere Republica Moldova și Uniunea Europeană este amintită Directiva 91/676/ CEE a Consiliului (din 12 decembrie 1991) privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole; legea nr. 272 din 23.12.2011, intrată în vigoare în 26.10.2013, are ca scop crearea unui cadru legal care să permită gestionarea și folosirea apelor de suprafață și subterane în concordanță cu principiile de protecție a mediului înconjurător.

Mai mult, în cadrul aceleași legi, în Capitolul II, Art.10, se stipulează crearea câte unui comitet (cu reprezentanți ai administrației publice centrale și locale) pentru fiecare bazin hidrografic, care să identifice, delimiteze și clasifice corpurile de apă și care să elaboreze măsuri privitoare la modul în care să se fie gestionate cursurile și apele subterane ce intră sub incidența zonelor vulnerabile. La momentul actual, în cadrul Ministerului Mediului din Republica Moldova, există Agenția „Apele Moldovei", autoritate responsabilă de gestionarea resurselor de apă și de aprovizionarea gospodăriilor cu apă.

Din păcate, în acest moment, nu există un Cod de Bune Practici Agricole în care să fie explicit formulate măsurile pe care agricultorii ar trebui să le ia cu privire la depozitarea gunoiului de grajd.

Cum poluează gunoiul de grajd

Efectele principale ale poluării cu nitrați sunt:

– În cazul apelor de suprafață, apare fenomenul eutrofizării, care se manifestă prin creșterea accelerată a numărului altor plante acvatice, care duce la un dezechilibru și afectează calitatea apei

– În cazul apelor subterane, principalul efect este diminuarea potabilității apei; în cazul sugarilor, poate apărea intoxicația acută, iar în cazul adulților, intoxicația cronică.

Pierderea nutrienților din îngrășăminte

Gunoiul de grajd este un tip de îngrășământ complet, având în componența sa toate elementele necesare plantelor; poate fi folosit pentru toate tipurile de plante. Prin depozitarea acestuia pentru o perioadă mai îndelungată de timp (descompunere aerobă), se obține un tip de îngrășământ mult mai nutritiv pentru plante.

Tipul de gunoi	Azot	Fosfor	Potasiu
Gunoi de bovine	0,45%	0,23%	0,5%
Gunoi fermentat 3-4 luni	0,55%	0,25%	0,7%
Gunoi fermentat complet (mraniță)	0,98%	0,58%	0,9%

Sursă: Ghidul depozitării gunoiului de grajd în fermele individuale

Cum ar funcționa platformele de depozitare a gunoiului de grajd

Implementarea unor platforme comunale, și nu individuale, de depozitare a gunoiului de grajd este necesară tocmai pentru că, la nivelul gospodăriilor individuale, condițiile în care se depozitează gunoiul nu oferă siguranța respectării standardelor de depozitare. Astfel, dacă ar exista o platformă la nivel de comună, a cărei construire ar avea în vedere toate măsurile de siguranță ecologice (tipul de material din care e construită, locul în care e așezată relativ la sursele de apă – **la cel puțin 100 m față de canale, râuri, iazuri sau alte corpuri de apă, și la o distanță de minim 50 m față de sursele de apă potabilă**), tocmai pentru că ar fi proiectată luând în considerare sfatul experților.

Concluzii și recomandări

La momentul actual, nu există un cod prin care se li se prezinte agricultorilor care ar fi cele mai bune metode de depozitare a gunoiului de grajd. De altfel, nu există o bază a zonelor vulnerabile la poluarea cu nitrați, populația continuând să folosească apă poluată. Experții români din cadrul Ministerului Mediului, pe de-o parte, și Ministerul Agriculturii de cealaltă parte, pot oferi expertiza dobândită în cadrul proiectului național „Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți" (implementat prin parteneriat între Ministerul Mediului și Ministerul Agriculturii); de asemenea, experții din cadrul acelorași ministere pot oferi ghidare și în redactarea Codului privind cele mai bune practici agricole.

Recomandări:

- Crearea unui proiect pilot în satele din raioanele Sângerei și Râșcani (unde există cel mai mare efectiv de animale), prin care să se implementeze platforme de depozitare a gunoiului de grajd.
- Crearea unui Cod Național de Bune Practice Agricole, care să prezinte, printre altele, cele mai bune metode de depozitare a gunoiului de grajd.

Surse

Cod de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, 2005, București

Directiva 676/91/CEE – Directiva Nitrați – privind protecția resurselor de apă împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole.

Ghidul depozitării gunoiului de grajd în fermele individuale, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, Proiectul „Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți", București, 2014 (Coordonator curs: Dragoș ALEXANDRU)

Legea Nr. 272 din 23.12.2011, intrată în vigoare: 26.10.2013

Supravegherea de Stat a Sănătăţii Publice în Republica Moldova (Raport naţional). Colectiv de aut.: Bahnarel I., Pantea V., Şalaru I. [et al.]. Centrul Naţional de Sănătate Publică, Chişinău, 2014. 244

Program de abordare a luptei împotriva cancerului în Republica Moldova

Irina Mărculescu

Introducere

Mortalitatea provocată de cancer în Republica Moldova constituie a doua cauză de deces după bolile cardiovasculare. La o populație de aproximativ 3,5 milioane de locuitori se înregistrează anual 15.284 de cazuri noi, numărul deceselor fiind de 8508. În ultimii 5 ani, aproximativ 32000 de persoane au avut nevoie de evaluare și tratament oncologic.

Republica Moldova

Incidența, ambele sexe, toate vârstele

Incidența	15 284
ASR per 100 000	254.3

Sursa: Agenția Internațională pentru Cercetarea Cancerului (International Agency for Research on Cancer)

Republica Moldova

Mortalitatea, ambele sexe, toate vârstele

Decesele	8 508
ASR per 100 000	137.1

Sursa: Agenția Internațională pentru Cercetarea Cancerului (International Agency for Research on Cancer)

Singurul centru medical specializat în tratamentul cancerului pe teritoriul Republicii Moldova este Institutul Oncologic din Chișinău. Acest fapt, împreună cu incidența mare a cazurilor, face ca timpul de așteptare al pacienților să fie foarte mare. Diagnosticarea timpurie este un factor decisiv în tratamentul acestei boli. O altă problemă o reprezintă distanța mare, ce trebuie parcursă de locuitorii din zonele nordice ale țării, pentru a primii tratamentul corespunzător. De aici se naște necesitatea unui al doilea centru de tratament al cancerului Cea mai potrivită soluție este construcția unui nou centru oncologic, iar cea mai potrivită locație ar fi municipiul Bălți, localitate ce poate acoperi zona de nord. Construcția și dotarea unui centru de excelență, destinat tratării cancerului, în municipiul Bălți din Republica Moldova, trebuie să devină un obiectiv principal al Programului de Cooperare pentru Dezvoltare (RoAid), program prin care România sprijină efortul global de atingere a Obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

Descrierea Programului

Campanie de prevenire și identificare precoce

Un element important în lupta împotriva cancerului îl reprezintă prevenirea îmbolnăvirii, prin identificarea şi cunoașterea principalilor factori de risc. Obeziatea, inactivitatea fizică, consumul de alcool și tutun au fost descoperiți ca fiind principalii factori de risc ceduc la apariția cancerului.

Pentru prevenirea și diagnosticarea precoce propunem construcția unei campanii de conştientizare și informare a populației prin finanțarea și realizarea unor clipuri publicitare – bilingve, ce vor fi difuzate pe posturile de radio și televiziune la ore de maximă audiență, care să conțină informații relevante cu privire la

pericolul pe care îl reprezintă consumul excesiv de alcool și tutun, importanța unei diete echilibrate, importanța examinărilor periodice și precoce prin investigații specifice, importanța vaccinării contra HPV.

Pentru obținerea unui impact maxim, la realizarea acestor clipuri trebuie implicate persoane publice cu mare notorietete, care pot atrage atenția asupra pericolului pe care îl reprezintă cancerul și importanța unui mod de viață sănătos. Un alt aspect important îl reprezintă incidența mare a cancerului mamar, principala cauză a mortalității prin cancer în rândul femeilor. În paralel cu campania de conștientizare publică, propunem începerea unui program de testare gratuită pentru depistarea cancerului în rândul femeilor din mediul rural.

Implementarea unui program de informare cu privire la beneficiile vaccinarii anti HPV (virusul papiloma). Vaccinarea va reduce riscul de agravare a anormaliltăților la nivel cervical, și va reduce riscul de apariție a cancerului de col uterin. Date recente dintr-un sondaj efectuat de Centers for Disease Control and Prevention au constatat că, după introducerea vaccinului, cazurile de infecție cu HPV la fete adolescente au scăzut cu aproape două treimi. Experții în domeniul sănătății notează că există, de asemenea, un efect protector pentru persoanele care au relații intime cu persoane deja vaccinate, deoarece persoanele care sunt vaccinate nu vor răspândi virusul la partenerii sexuali. Organizarea, în raioanele și zonele greu accesibile, a unor caravane itinerante (laboratoare mobile) dotate cu echipament adecvat controalelor la sân și efectuarea de teste Babeș-Papanicolau. Personalul medical specializat este indicat sa faca echipa cu voluntari pregatiți în domeniul psiho-social, în acest fel răspunzînd complexității patologiei. Testarea și examinarea să se efectueze gratuit. Pacienții vor fi informați cu privire la diagnosticul lor și vor primi consiliere cu privire la oportunitătile de

tratament. Diagnosticul va fi confidențial și planul de tratament individualizat. Traseul acestora trebuie să fie comunicat din timp, să fie însoțit de o campanie de mediatizare și înștiințare în localitățile beneficiare. Pentru buna desfășurare, este necesară și colaborarea cu autoritățile locale în scopul susținerii și promovării campaniei.

Personalul medical trebuie să aibă la dispoziție pliante și materiale informative ce trebuie să conțină informații esențiale.

Recomandăm ca acest proiect să se realizeaze în colaborare cu fundațiile și ONG-urile, din România și din Republica Moldova, ce au ca obiect de activitate lupta împotriva cancerului și au deja o experiență în acest domeniu.

Acest proiect trebuie să se întindă pe o durată de minimum 5 ani și dacă se constată eficiența sa, să fie prelungit.

Construcția unui centru de excelență în domeniul cancerului, în municipiul Bălți

Așa cum am arătat la începutul acestei expuneri, Republica Moldova are un singur centru specializat în domeniul cancerului, situat în Chișinău, acesta neputând face față tuturor cazurilor ce necesită tratament. În al doilea rând lipsa unei infrastructuri medicale dedicate acestei patologi în zona de nord a țării și distanța relativ mare pe care o au de parcurs locuitorii din această zonă face dificil accesul acestora la serviciile medicale specializate. De aceea, se impune construcția unui al doilea centru de tratament al cancerului, iar municipiul Bălți, al doilea oraș ca mărime, se impune ca alegerea cea mai potrivită. Așezarea geografică este un argument care pledează și el, în favoarea dezvoltării proiectului în municipiul Bălți.

Odată cu dezvoltarea de noi terapii eficiente pentru cancer (radioterapie, chimioterapie, imunoterapie), managementul maladiei a devenit din ce în ce mai complex. Niciun medic generalist nu are

abilitățile necesare pentru a trata toate formele de maladie. Acest lucru a dus la dezvoltarea de echipe multidisciplinare care se ocupă cu gestionarea pacientului bolnav de cancer. Multe profesii s-au aliat medicinei și au roluri majore în aceste echipe (fizioterapeuți, stomatologi, consilieri).

Unitatea are drept scop răspunsul necesităților acoperirii programului de îngrijiri adresat persoanelor aflate în situația îmbolnăvirii prin afecțiuni oncologice.

Structura unității spitalicești

Secție de zi

Are drept obiectiv tratarea pacienților aflați în tratament oncologic. Aceștia nu necesită spitalizare de lungă durată, ci doar internare de zi. Această secție va fi dotată cu 70-100 de scaune special concepute pentru tratamentul oncologic. Spitalizarea de zi este o forma de spitalizare prin care bolnavul face tratament în spital, fiind retinut numai pe durata tratamentului dupa care se poate reintegra în viata familială și sociala în cursul aceleiași zile.

Secție de internare

Aceasta este dedicată pacienților care necesită internare și tratament de susținere. Aceasta ar trebui să fie amplasată pe unul sau două etaje.

Secția destinată diagnosticului și investigațiilor imagistice

Avantajele sistemelor performante de imagistică permit diagnosticarea corecta în stadiile incipiente și după aceea aplicarea tratamentului chirurgical adecvat combinat cu protocoale medicale și radiatii oncologie. Abordarea multidisciplinară permite pacienților să depașească boala. În zilele contemporane, există rate

mari de succes în tratamentul cancerului. Această boală devenind una cronică.

Secția noastră ar putea conține:

- Cabinete de consultații: cardiologie; ginecologie; gastro-enteorologie; dermatologie; psihiatrie; consiliere psihologică/integrare și recuperare socială; cabinete medici oncologi.
- Laborator de: analize, histopatologie, IHC (imunohistochimie)
- Computer tomograf (două aparate), Rx, Ecograf, Mamograf, Scintigrafie, Radioterapie

Secție de ATI

Dedicată pacienților ce necesită internare și tratament de susținere. Această secție asigură necesitățile pentru desfasurarea actului chirurgical, a ingrijirii preoperatorii, postoperatorii și a altor proceduri diagnostice/terapeutice, dar și suportul pacientului aflat în stare critică.

În toate țările dezvoltate, anestezia și terapia intensivă reprezintă nucleul central al activității medicale în orice spital care tratează pacienți cu suferințe acute.

Secție de chirurgie

Dotată cu 2-3 săli de operație specializate în tratarea pacienților cu probleme oncologice. Chirurgul continuă să joace un rol central în prevenția, diagnosticul, tratamentul, paliația și reabilitarea pacienților cu cancer.

Programele dedicate prevenției și depistării precoce reușesc să reducă numărul de cazuri, implicit să scadă numărul pacienților, ducând și la o scădere a cheltuielilor bugetare.

Construcția unui nou spital de oncologie răspunde unei necesități evidențiate de datele statistice și ar degreva o mare parte

din cazurile pe care le tratează Institutul Oncologic din Chișinău, sporind calitatea serviciului medical în ambele centre oncologice, fapt ce ar duce la o rată de supraviațuire mai mare a pacienților.

Costucția acestui obiactiv ar demonstra că România este capabilă să relizeze și să finalizeze proiecte de infrastructură, fapt ce va duce la sporirea prestigiului țării nostre.

Bibliografie

Agenția Internațională pentru Studierea cancerului http://www.iarc.fr/indexfr.php

Organizația Mondială a Sănătății http://www.who.int/

European Centre for Disease Prention and Control https://ecdc.europa.eu/en/home

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova https://msmps.gov.md/

Ministerul Sănătății al României http://www.ms.ro/

Moldova – stat asociat Uniunii Europene

România – furnizor de expertiză în tranziție democratică pentru Republica Moldova

Margareta Postica

Introducere

Uniunea Europeană fiind conștientă și interesată de creșterea rolului său pe plan extern, a inițiat în deceniul trecut un proces de cooperare regională și de deschidere în trei arii de interes: Europa Centrală și de Est, Balcanii de Vest și Mediterană. Prin proiectul „Europa extinsă – Noua vecinătate" se oferea noi perspective de integrare politică și economică țărilor ce nu pot fi acceptate, deocamdată, ca membre ale UE, cu scopul de a crea un spațiu de securitate, prosperitate și dezvoltare durabilă. Noul ansamblu de măsuri de politică externă a fost ulterior pus sub denumirea de „Politica Europeană de Vecintate. Metoda PEV constă în dezvoltarea relațiilor de cooperare, definit prin raportare la obiective cheie legate de stabilitate, securitate și dezvoltare durabilă. Așadar, acest proiect a constituit debutul parteneriatul strategic cu Republica Moldova.

În septembrie 2009 la Chișinău a fost instituit un nou Guvern, format din reprezentanţi ai patru formaţiuni politice (Partidul Liberal-Democrat din Moldova, Partidul Liberal, Partidul Democrat din Moldova și Alianţa „Moldova Noastră") membre

ale Alianţei pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova. Programul noului Guvern, ce-şi stabilise drept prioritate de bază a Executivului central integrarea europeană a Republicii Moldova a fost intitulat „Integrare Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare". Prin urmare, la doar o săptămână de la inaugurarea Cabinetului de Miniştri condus de Vlad Filat, acesta, însoţit de viceprim-ministrul Iurie Leancă, ministru al Afacerilor Externe şi Integrării Europene, au efectuat o vizită de două zile la Bruxelles, pentru fixarea obiectivelor strategice de politică externă.

Conform cadrului strategic privind implementarea cooperării pentru dezvoltare, Republica Moldova este considerată principala prioritate geografică a României. Republica Moldova beneficiază de cea mai mare parte din asistenţa pentru dezvoltare acordată de România unei ţări aflate în proces de tranziţie democratică. Acest sprijin constă în atingerea graduală de către Republica Moldova a criteriilor de la Copenhaga. Această relaţie se bazează pe acordarea suportului necesar în vederea susţinerii tranziţiei democratice a Republica Moldova. Suportul necesar este constituit atât din resurse financiare acordate sub formă de credite sau granturi, cât şi sub formă de servicii de tipul asistenţei tehnice sau logistice.

După cum am menţionat, începând cu anul 2009 relaţiile bilaterale cu celelalte state s-au îmbunătăţit semnificativ, în special relaţiile cu Romania, după venirea la putere a partidelor proeuropene. Au fost semnate 16 acorduri, memorandumuri şi protocoale, la nivel politic şi administrativ. De asemenea, s-a hotărât ca pentru ca Parteneriatul Strategic să fie durabil trebuie ca atât relaţiile economice dintre cele două state să se dezvolte cât şi cele politice şi culturale.

La începutul perioadei de referinţă (anii 2007-2009) asistenţa acordată Republicii Moldova era realizată într-o manieră specifică anilor '90, generalist, fără ordonarea priorităţilor şi fără monitorizarea rezultatelor şi efectelor. Însă din anul 2010 situaţia s-a

schimbat semnificativ, spijinul fiind acordat într-o manieră axată în special pe obținerea de rezultate.

La 27 aprilie 2010 a fost semnată Declarația comună privind instituirea unui parteneriat strategic între România și Republica Moldova pentru integrarea europeană a Republicii Moldova. Declarația instituie cadrul de cooperare bilaterală adaptat la noul context politic de la Chișinău. Prevederile din Declarație sunt materializate prin intermediul unui Plan de acțiune care a fost semnat pe 3 martie 2012 la Iași, în cadrul primei ședințe comune a Guvernelor României și Republicii Moldova, care a instituit un nou mecanism de cooperare bilaterală, cel al ședințelor comune a Guvernelor României și Republicii Moldova, precum și cel al unei Comisii Interguvernamentale România-Republica Moldova pentru Integrare Europeană. Până în prezent au avut loc mai multe ședințe comune ale guvernelor celor două țări, precum și reuniuni ale Comisiei Interguvernamentale pentru Integrare Europeană.

Contextul actual

Ce se întâmplă acolo? Principala problemă a populației R. Moldova în acest moment este o enormă criză de încredere. „Furtul secolului" - respectiv dispariția miliardului din băncile statului, lipsa oricărui vinovat și efectele economice în lanț au generat o stare de nemulțumire. Prin urmare, evenimentele din ultimii ani pot fi un semn că Moldova mai are mult de lucru pentru a deveni un stat european. Drumul spre integrarea în Uniunea Europeană nu este ușor, ci presupune sacrificii din partea tuturor celor implicați și îndeplinirea unor angajamente, ceea ce Republica Moldova, din păcate nu se prea grăbește să le ducă până la sfârșit.

Prin urmare, o alegere pe care R. Moldova va trebui să o facă curând este fie opțiunea euroatlantică prin intermediul și

parteneriatul României, fie opțiunea Eurasiatică prin intermediul Federației Ruse. Timpul nu are răbdare, deoarece contextul economic, politic și social din stânga Prutului se degradează pe zi ce trece.

În prezent cooperarea bilaterală are la bază obiectivul strategic al integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Prin urmare, rolul României în facilitarea tranziției democratice este esențial, atât din perspectiva atingerii de către Republica Moldova a criteriilor de la Copenhaga, cât și în plasarea acestei țări pe traseul integrării europene. Însăși premierul moldovean a afirmat că sprijinul e vital pentru cetățenii moldoveni, deoarece trec printr-o situație tensionată, și anume presiunea teribilă a socialiștilor, care au ca obiectiv alegerile anticipate, dar și pledează pentru apropierea de Federația Rusă, înfăptuind nenumărate vizite la Moscova. Aici vedem perfect faptul că în ultimii doi ani abordarea autorităților românești a devenit din ce în ce mai axată pe asigurarea obținerii rezultatelor, impunandu-le anumite condiții referitoare la continuarea proceselor de reformă și asigurarea caracterului ireversibil al acestora.

Pe parcursul anului 2017, democrația Republicii Moldova a continuat pe traiectoria negativă din anii precedent, chiar dacă a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. Procesele politice au fost dominate de adoptarea unui nou sistem electoral mixt și a ceea ce părea a fi un acord tacit între Partidul Democrat din Moldova (PDM) și Partidul Socialiștilor din Moldova (PSRM). Așadar, aceste două partide imitiază o „luptă geopolitică", PDM și PSRM au creat o agendă internă falsă care vizează ascunderea problemelor reale cu care se confruntă Republica Moldova cum ar fi sărăcia, corupția, migrația, șomajul sau „furtul de miliarde de dolari". Între timp, președintele Igor Dodon a transformat președinția într-o platformă pentru relansarea dialogului cu Rusia

și promovarea opiniilor pro-ruse, creând astfel confuzie cu privire la integrare europeană a țării.

Analiză

Conform Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova în prezent cooperarea bilaterală dintre România și Republica Moldova are la bază obiectivul strategic al asocierii Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Prin urmare, dimensiunea financiară nu este singurul aspect care trebuie de luat în calcul, deoarece nu se poate investi pur și simplu bani, și punct, însemnând că misiunea României se incheie. Aici trebuie puse pe același cântar transmiterea în egală măsură a unor valori și a unor directii mari de acțiune, impuse de către Uniunea Europeană ca bază a PEV, lucru care ea în ultimii ani l-a făcut, doar că într-un moment de criză pe scena politică a Republicii Moldova.

Nations in Transit Ratings and Averaged Scores										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
National Democratic Governance	5,75	6,00	5,75	5,75	5,50	5,50	5,50	5,75	5,75	5,75
Electoral Process	4,00	4,25	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Civil Society	3,75	3,50	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25
Independent Media	5,75	5,75	5,50	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Local Democratic Governance	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,50	5,50	5,50
Judicial Framework and Independence	4,50	4,75	4,50	4,50	4,50	4,75	4,75	4,75	5,00	5,00
Corruption	6,00	6,00	6,00	6,00	5,75	5,75	5,75	6,00	6,00	6,00
Democracy Score	5,07	5,14	4,96	4,89	4,82	4,86	4,86	4.89	4,93	4,93

Sursă: World Bank World Development Indicators.

Ratingurile se bazează pe o scară de la 1 la 7, 1 reprezentând cel mai înalt nivel al progresului democratic și 7 cel mai mic. Scorul de Democrație este o medie a ratingurilor pentru categoriile urmărite într-un anumit an. Prin urmare, conform datelor publicate de World Bank Moldova nu a înregistrat schimbări majore, acest tabel reprezintându-ne perfect cât de puțin a evoluat Republica Moldova, însemnând că în doar 10 ani a reușit să scadă scorul democratic de la 5,07% la 4,93%.

Pe de altă parte, jocul dublu al autorităţilor moldoveneşti cu Uniunea Europeană poate aduce rezultate, dar numai pe termen scurt, plus că acest lucru îi va influența direct pe cetăţenii Republicii Moldova care vor fi influențați de posibilitatea de a cîștiga mai mult și mai bine, iar ca urmare ei nu vor mai avea posibilitatea să călătorească atât de liber. Plahotniuc însuși acționează ca președinte al Partidului Democrat din Moldova (PDM), care, combinat cu averea sa privată și exploatațiile media, îi permite să dirijeze nu numai partidul său, ci și o mare parte a opoziției. Așadar, putem deduce faptul că integrarea europeană este, atât un mod de a schimba de la sine o țară care își dorește să facă parte din UE, cât și o formă de ajutor din partea tuturor țărilor europene, dar după cum afirmă ambasadorul Poloniei în Republica Moldova, Bartłomiej Zdaniuk, acest lucru depinde într-o mare parte de cum statul în cauză folosește această oportunitate.

Așadar, conform tabelului de mai sus, putem observa că Republica Moldova nu a avut parte de o îmbunătățire a indicelui democratic, ba din contră. În ultimii ani, indicatorii referitori la o guvernare democratică, corupție au stagnat sau chiar au dus scala spre cel mai jos nivel al scorului democratic. Fapt ce denotă că atât România cât și Republica Moldova nu fac destule eforturi pentru a duce la bun sfârșit procesul de asociere al Republicii Moldova. În contextul favorabil al preluării Președenției Uniunii Europene de către România, aceasta va avea posibilitatea să sprijine la un nivel înalt procesul de democratizare și europenizare a Republicii Moldova, dar doar în cazul unor alegeri democratice în februarie 2019. În caz contrar, atât Uniunea Europeană, va fi nevoită să aplice sancțiuni drastice Moldovei, cât și România, care va fi nevoită să renunțe la acordarea sprijinului. Dar, în cazul în care acest lucru nu se va întâmpla, România, cu ajutorul unui demers de convingere a experților europeni, trebuie să intervină prin intermdiul unei

delegații a Uniunii Europene cu programe de formare, schimb de experiență ș.a.

Concluzii și recomandări

Pentru a-și consolida parteneriatul strategic cu Republica Moldova, România trebuie să-și continue eforturile de furnizare a experienței din sfera activităților politice, mai ales în contextul în care România se află astăzi la nivel european. Așadar, cu ajutorul Uninii Europene, dar și a viitoarei poziții, România va trebui să contribuie la educarea și dezvoltarea profesională a personalului politic al aparatului de stat.

Astfel, un proiect de acest fel trebuie să conțină activități consecutive și orientate pe obținerea rezultatelor asumate de tipul atelierelor, sesiunilor de formare, misiunilor de experți, vizitelor de studiu, stagiilor și sesiunilor de consiliere, în vederea însușirilor valorilor europene în rândul tinerilor și specialiștilor.

România trebuie să urmărească îmbunătățirea tuturor indicatorilor de bază a europenizării Republicii Moldova, deoarece numai în acest mod, relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europenă vor trece la un alt nivel, depășind criza actuală, dar totodată, aceste aspecte vor contribui la introducerea în cadrul instituțiilor naționale ale Republicii Moldova a valorilor europene.

Surse

Ambasada Republicii Moldova în România: http://www.romania.mfa.md/bilateral-treaties-rom-ro/;

Iordan BĂRBULESCU, Clara VOLINTIRU, Miruna TRONCOTĂ, Nicolae TODERAȘ. 2018. *România – furnizor de expertiză în tranziție democratică pentru țările Parteneriatului Estic și Balcanii de Vest.* București;

Gabriela PASCARIU, George ANGLIOIU, Alexandru PURCARU. n.d. *ROMÂNIA I REPUBLICA MOLDOVA – ÎNTRE POLITICA*

EUROPEAN DE VECINTATE I PERSPECTIVA EXTINDERII UNIUNII EUROPENE ;

Mircea Brie, Nicolae Toderaş. 2016. *Cooperarea transfrontalieră între România și Ucraina, respectiv între România și Republica Moldova*. București: Editura Tritonic;

PROTOCOL DE COLABORARE ŞI PARTENERIAT Între Parlamentul României și Parlamentul Republicii Moldova: https://www.senat.ro/PAGINI/rel_int/acorduri%20bilaterale/protocol%20CCIE-word1.pdf;

Nations in Transit (Freedom House): https://freedomhouse.org/report/nations-transit/nations-transit-2018 ;

Parlamentul European: http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20181009IPR15403/eu-association-efforts-meps-praise-georgia-and-criticise-moldova;

Transparency International: http://www.transparency.org/research/cpi/overview;